CYRILOMETODSKÉ DNI V TERCHOVEJ

PAMÄTNICA (1990 – 2014)

CYRILOMETODSKÉ DNI V TERCHOVEJ

PAMÄTNICA (1990 – 2014)

Zostavil a zredigoval Peter Cabadaj

Publikácia vyšla pri príležitosti jubilejného XXV. ročníka podujatia

ŽILINA 2014

Otvorili sa dvere temníc, do ktorých mocní nášho podtatranského sveta povtláčali ideály kresťanstva. Pozapchávali všetky škáročky, cez ktoré mohli prenikať jasné lúče filozofie, ktorou sa starý kontinent riadil tisícročia. Ale pravda prenikla aj spod tých hrubých prikrývok bezduchých, falošných, klamlivých ideí.

Môžeme len tušiť, že akosi podobne, zložito prenikali do vedomia Slovienov idey kresťanstva pred príchodom vierozvestov sv. Konštantína (Cyrila) a Metoda. Že len vďaka ich historickému činu nastal rozmach duchovného a kultúrneho rozvoja Európy. Cesta, ktorá vedúc cez úžiny, priepasti, zátarasy a nepriazeň dejín doviedla k súčasnosti aj slovenský národ.

■ Spomínam...

Každý človek rád spomína na časy a udalosti, ktoré v ňom zanechali stopy radosti, šťastia a pocitu z dobrej vykonanej práce. Často hovoríme, že časom sa na všetko zabudne, a predsa i 20 rokov je dosť dlhá doba na zabudnutie alebo oživenie. Dôkazom sú aj Cyrilometodské dni v Terchovej, ktoré sa hlboko zapísali nielen do dejín terchovskej farnosti, ale i do sŕdc a mysle všetkých, čo ich prežívali.

Teším sa, že to bola práve Terchová, ktorá ako prvá na Slovensku vycítila príležitosť uvoľneného politického tlaku na Cirkev a chopila sa výzvy usporiadať veľkolepé oslavy svätých Cyrila a Metoda za účasti širokej verejnosti. Aby k tomu mohlo prísť, utvoril sa akýsi *„triumvirát“* obecných inštitúcií: Miestny národný výbor (MNV, dnes Obecný úrad) – Miestne kultúrne stredisko (MKS) – Farský úrad v Terchovej.

Každý vonkajší prejav akýchkoľvek podujatí sa musí najprv *„uvariť“* v srdciach nadšencov a až potom *„konzumovať“* verejnosťou. Pamätám sa, ako veľmi ma trápila nevedomosť o Cyrilovi a Metodovi už v školách. Z mladších žiakov málokto vedel, komu je zasvätený kostol v Terchovej a o sv. Cyrilovi a Metodovi sa vedelo veľmi málo, pretože ani v učebniciach nebolo o nich veľa napísané.

Pri stretávaní s viacerými *„aktivistami“*, najmä s Rudkom Patrnčiakom a Petrom Cabadajom, sme často riešili i tento problém, ale vtedajšie politické pomery boli neprajné. Prišiel však rok 1989 a skúsili sme *„šťastie“*. Ja ako správca farnosti som mal požiadať otca biskupa Jána Chryzostoma Korca o slúženie sv. omše. Veľmi ochotne súhlasil. MNV a MKS mali zaistiť Slovenskú televíziu na odvysielanie programu slávností pre celé Slovensko. Aj významným pričinením terchovského rodáka Vlada Ondruša sa to úspešne podarilo!

Musím tiež pripomenúť, že sa intenzívne hovorilo o návrhoch, ako natrvalo zviditeľniť túto udalosť. Konkrétnu podobu návrhu – postaviť na vrchu Oravcove drevený dvojkríž (10 metrov vysoký) – vypracovali MNV a MKS. Priznám sa, že som pochyboval o realizácii, lebo do osláv ostávalo málo času. Čo všetko ale dokáže nadšenie! A tak pán biskup prišiel v sprievode na schody kostola, aby odtiaľ posvätil tento kríž – za veľkej radosti všetkých zúčastnených. O rok už bola na Oravcovom prvá slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša, za účasti dychovky, terchovskej muziky, viacerých speváckych súborov a tisícok veriacich. Svätí Cyril a Metod nám vyprosili pekné slnečné počasie, hoci predtým viac dní pršalo.

Týmto sa aj splnili slová kardinála Jozefa Tomka, ktorý mi v jednom liste pri príležitosti Cyrilometodských dní v Terchovej okrem iného napísal: *„Ak nechceme obmedziť túto slávnosť iba na kazateľské zvolanie, potom nám treba robiť konkrétne prejavy tejto viery, a to nielen raz do roka, ale aby naše srdcia už aj pohľadom na pamätné miesta boli oduševnené a hrdé na dedičstvo otcov.“*

Dôkazom citovaných slov je 20-ročná tradícia osláv, ako i dvojkríž na Oravcovom, ktorý aj bez veľkých slov hovorí výrečnú pravdu domácim či návštevníkom, prichádzajúcim do Terchovej.

Záverom by som chcel popriať všetkým, čo pokračujú v tejto tradícii, aby sa nedali odradiť rôznymi výrokmi *„závistníkov“*. Osobne si vysoko vážim prácu v prospech tohto podujatia a obdivujem, že každým rokom viac a viac obohacujete Cyrilometodské dni o nové prvky (prejavy) súčasného umenia.

Jozef Šabo, SVD
bývalý dlhoročný správca farnosti Terchová,
zakladateľ Cyrilometodských dní v Terchovej
(2009)

■ Sila podzemného prúdu alebo Nový koncept vyrastá na podhubí dozretého

Po skončení VI. pokračovania cyklu Rodokmeň zeme – Ľudia z rodu Rómov na Folklórnom festivale Východná (1986) a scénickej panorámy Gemer a Malohont na Folklórnych slávnostiach Podpoľania v Detve (1987) som usúdil, že na obidvoch podujatiach prichádza k takým zásadným posunom v ich orientácii, že sa vzďaľujú od hlbších ambícií. Dôsledky vtedajšieho začiatku tohto procesu sú dnes už jasne čitateľné. V prvých chvíľach som sa chcel z celého toho festivalového diania natrvalo vzdialiť a venovať sa len svojej profesii scénografa. Lenže! Spolu s pôsobením v Lúčnici (od roku 1954) som so scénickým životom slovenského ľudového umenia žil už viac ako 30 rokov! Odísť od toho? Vlastných poznatkov, objavených „zákonitostí" scénických tvarov a rytmov som nazbieral neúrekom. To všetko nechať tak?

Tri „B" (Borcovanová, Bílková, Barabášová), ktoré už so mnou na rôznych podujatiach spolupracovali, ma presvedčili a pritiahli k mladučkému podujatiu, ktorému bolo treba vyprať ešte nejednu plienku. K ním sa pridalo ešte aj štvrté „B", Lucia Belušová z Okresného osvetového strediska v Martine, a po nej mladá etnografka, ktorá nastúpila do Slovenskej národnej knižnice v Matici slovenskej – Ľuba Moncmanová. Boli to Turčianske slávnosti folklóru, ktoré mali za sebou aj ich pričinením prvé dva ročníky. Podzemná rieka ľudovej kultúry Turca sa po prvom vyrazení na povrch v roku 1983 na folklórnych slávnostiach v Detve postupne úrodne rozlievala. Ako iniciátorovi tohto vyrazenia mi nebol ľahostajný jeho ďalší osud, a tak som ponuku robiť predsedu Programovej rady prijal. Naštartoval som ju však z pozícií, na ktoré som sa dostal na Myjave, vo Východnej aj v Detve. Vďaka odbornej erudícii, odvahe a nadšeniu celého „štábu" sa začalo formovať riečište, ktorým mali Turčianske slávnosti folklóru (TSF) predstúpiť pred verejnosť už na treťom ročníku. V intelektuálne „nabitej zostave" Programovej rady našli pochopenie aj náročnejšie témy a odvaha pre nevyskúšané formy. A tam to vlastne začalo.

Už v roku 1987 vznikol audiovizuálny Rodostrom slovenčiny, venovaný 200. výročiu zrodu prvej verzie spisovnej slovenčiny (Anton Bernolák). Po prvom uvedení v rámci TSF „vybral sa" Rodostrom slovenčiny" v rokoch 1987 – 88 na cestu po Slovensku; ide dodnes o nezvyčajný čin. Program, v ktorom nebolo jediného tanečného kroku, upútal a udržal pozornosť na všetkých 23 uvedeniach. Slovo, hudba, pieseň, interpreti, s priemerným vekom 73 rokov (!), zaujali natoľko, že sa program dočkal aj televízneho spracovania.

Postupne prišli na rad aj ďalšie programy, venované osobnostiam a udalostiam našich národných dejín – Plickovi, Benkovi, Hviezdoslavovovi, Štefánikovi, fresky Rodostromov národa vo viacerých pokračovaniach, ako i slovesné programy vytvárané z dobovej korešpondencie, rozprávok Slovákov z Rumunska, programy Novoturčanov a iné, z celoslovenského pohľadu originálne počiny, pod ktoré sa vždy autorsky podpísala aj niektorá z troch „B."

Nezvyčajnou, s aktuálnym spoločenským dianím rezonujúcou udalosťou bolo uvedenie audiovizuálnej kompozície Hviezda tisícročia. Po jej prvom uvedení v amfiteátri v Martine prišli na rad uvedenia na jeseň 1989; v Bojniciach (18. 11.), Bratislave (19. a 20. 11.), v Piešťanoch (22. 11.) dvakrát v Nových Zámkoch (23. 11), potom zas v Martine, Liptovskom Hrádku, Veľkom Krtíši a Bratislave (9. – 11. 12. 1989). Séria pokračovala aj v roku 1990, a to v Púchove, Čadci, Dolnom Kubíne (2. – 4. 2.), Detve, Humennom, Prešove (9. – 13.), Lučenci (dvakrát), Rimavskej Sobote, Hrušove (9. – 12. 3.) a posledné predstavenie, spojené s výrobou televízneho záznamu v Dome odborov v Bratislave (28. 4. 1990). Všetky uvedenia vyzneli ako sugestívna manifestácia za pravdu a slobodu, ktorej hlavnou postavou bol Hviezdoslav v interpretácii Idy Rapaičovej, Božidary Turzonovovej, Michala Dočolomanského a Gustáva Valacha, za spoluúčasti dvoch plných autobusov účinkujúcich z celého Slovenska.

Program bol vizuálne dotváraný prednou projekciou (z 35 milimetrového projektora!) a zadnou projekciou (z dvoch projektorov Kodac karousel). Dnes sa to zdá nemožné aj mne...

V tomto programe, ale tiež v iných, predtým spomínaných, nechýbali ani Terchovci – Alojz Chvastek, Janko Miho, Rudo Patrnčiak a vposlednom programe aj Fero Mucha. Boli nesmierne užitoční, nielen ako interpreti. Ten veľký kolos ľudí bolo treba riadiť, viesť, nasmerovať na miesta, vtesnať do času, hotelov. To všetko sa dialo aj vďaka ním. Navyše, Rudo Patrnčiak zažil na vlastnej koži umelca, člena SĽUK-u, prípravu a uvedenie rovnako veľkolepého a úspešného (mimochodom, posledného celosúborového) programu SĽUK-u – Slovensko (1980). Nahliadol do zložitej kuchyne dramaturgie, inscenovania, možných úskalí prevádzky veľkého telesa. Janko Miho mi robieval veľmi užitočného spolupracovníka pri mnohých programoch aj vo Východnej či v Detve. Keď sa všetko uvedené zhrnulo do jedného východiskového bodu, vyústilo to do listu, ktorý som dostal v apríli 1990. Funkcionári obce Peter Cabadaj a Milan Opalka sa na mňa v liste obrátili s prosbou, či by som neprijal úlohu vytvoriť koncept nového periodického podujatia, ktoré by sa viazalo k patrónom ich kostola, svätým Cyrilovi a Metodovi. Ešte nebol známy ani názov tohto podujatia.... Rád som to prijal a pripravil koncept náročného, rozsiahleho, ale prepotrebného podujatia, do ktorého som navrhol a potom aj realizoval náročnú dramaturgiu, v ktorej bola obsiahnutá:

– konferencia o cyrilo-metodskej tradícii (s mnohými kapacitami našej i zahraničnej vedy)
– výstava faksimile veľkomoravských dokumentov
– veľký audiovizuálny program Svetlo zo Solúna
– projekcia filmového prepisu opery Eugena Suchoňa Svätopluk
– mnohé kresťanské obrady a pobožnosti

To všetko vyrastalo z celistvej základne mojich skúseností a intuície, ako aj z viery v silu organizačných schopností a vzdelania tých Terchovcov, ktorých som roky poznal, ďalej z poznania sily, s akou v obci tradície prežívajú celé generácie, a v neposlednom rade zo skutočnej viery v tradície kresťanstva, ktoré Cyril a Metod prostredníctvom jazyka v našich predkoch zakorenili.

Roky som zažíval pocity úspechu ako sólista Lúčnice. Potlesk obecenstva, ktorý hneď ako zaznel, zanikol v silných dojmoch z ďalších výkonov. Tak v nás dokáže mnohé rýchlo vyprchať. To, čo má trvalejší význam, sa aj pomalšie usádza. Cyrilometodské dni sú v tomto ohľade výnimkou. Dávnejšie som si uvedomil, že mám cťiadosť byť pri zrode medzných činov, a byť na ne hrdý aj potom, keď už takmer nik okrem mňa nevie, ako to bolo na začiatku a z čoho dôležitého, čo bolo dávno predtým, to vyrastalo.

Cyrilometodské dni v Terchovej sa stali hneď od svojho štartu periodickým podujatím novej generácie, s ekumenickým pozadím a cieľmi. Boli prvým podujatím, ktoré vzniklo po zlome v roku 1989, a trvajú! Ten zdôraznený prívlastok – podujatie novej generácie – považujem za primeraný preto, lebo sa v ňom k jednej ústrednej myšlienke prihlasujú rozmanité prejavy ľudového aj vyššieho umenia, názory a stanoviská vedy interpretované najvýraznejšími osobnosťami, náboženské obrady a pobožnosti usporiadané tiež za účasti čelných osobností nášho duchovného života.

Do ďalších desaťročí želám Cyrilometodským dňom v Terchovej veľa síl odolávať a odolať mliaždiacemu tlaku na dušu mladej generácie, ktorá sama, bez usmernenia a pomoci, nedokáže čeliť tendenciám, čo skryte, ale aj zjavne usilujú vytrhať korene kresťanstvaz nášho vedomia a budúcnosti. Rafinovanosť a silu, ktorú využívajú, môžu postrehnúť len rozhľadení, v najnovších prúdoch a poznatkoch umenia, vedy i samotného kresťanstva a jeho ekumenických úsilí zorientovaní kormidelníci skutočnej osvety, horliacej za harmóniu ľudstva s prírodou Zeme a Vesmírom. Kormidelníci nenadraďujúci hmotný blahobyt nad duchovné blaho človeka!

Viliam Ján Gruska
(2009)

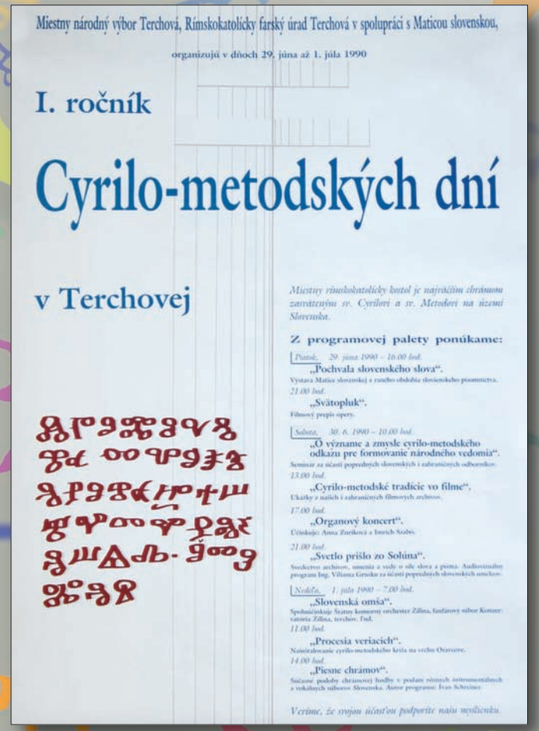

Miestny národný výbor Terchová, Rímskokatolícky farský úrad Terchová v spolupráci s Maticou slovenskou,

organizujú v dňoch 29. júna až 1. júla 1990

I. ročník

Cyrilo-metodských dní

v Terchovej

Miestny rímskokatolícky kostol je najväčším chrámom zasväteným sv. Cyrilovi a sv. Metodovi na území Slovenska.

Z programovej palety ponúkame:

Piatok, *29. júna 1990 – 16.00 hod.*

„Pochvala slovenského slova".

Výstava Matice slovenskej z rozsiahleho obdobia slovenského písomníctva.

21.00 hod.

„Svätopluk".

Filmový prepis opery.

Sobota, *30. 6. 1990 – 10.00 hod.*

„O význame a zmysle cyrilo-metodského odkazu pre formovanie národného vedomia".

Seminár za účasti popredných slovenských i zahraničných odborníkov.

13.00 hod.

„Cyrilo-metodské tradície vo filme".

Ukážky z našich i zahraničných filmových archívov.

17.00 hod.

„Organový koncert".

Účinkujú: Anna Zúriková a Imrich Szabó.

21.00 hod.

„Svetlo prišlo zo Solúna".

Svedectvo archívov, umenia a vedy o sile slova a písma. Audiovizuálny program Ing. Viliama Gruska za účasti popredných slovenských umelcov.

Nedeľa, *1. júla 1990 – 7.00 hod.*

„Slovenská omša".

Spolupracujúce Štátny komorný orchester Žilina, fanfárový súbor Konzervatória Žilina, trombón. Ľud.

11.00 hod.

„Procesia veriacich".

Nainštalovanie cyrilo-metodského kríža na vrchu Oravcove.

14.00 hod.

„Piesne chrámov".

Súčasné podoby chrámovej hudby v podaní rôznych inštrumentálnych a vokálnych súborov Slovenska. Autor programu: Ivan Schreiner.

Veríme, že svojou účasťou podporíte našu myšlienku.

■ Cyrilometodské dni v Terchovej

Už o necelé dva mesiace privíta naša obec účastníkov I. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej. Z uvedeného dôvodu budeme venovať tomuto významnému podujatiu náležitú pozornosť. Najprv informatívne priblížime základné fakty. Pri zrode samotnej myšlienky stála skutočnosť zasvätenia tunajšieho kostola. Ako iste viete (alebo možno ani neviete), náš rímskokatolícky kostol, zasvätený solúnskym bratom, je najväčším chrámom s cyrilo-metodským patrocíniom na území Slovenska. A tak sa zrodila myšlienka pripomenúť si v širších súvislostiach sviatok našich vierozvestov svätých Cyrila a Metoda.

Organizátori prišli s návrhom pripraviť podujatie, prostredníctvom ktorého by v Terchovej radi privítali čo najširší okruh záujemcov. A ponuka je skutočne atraktívna. Poďme však pekne po poriadku. Oficiálny začiatok je naplánovaný na sviatok Petra a Pavla (piatok 29. 6.); v zasadačke Miestneho národného výboru v Terchovej (MNV) bude slávnostne otvorená výstava matice Slovenskej, venovaná našim najstarším písomným pamiatkam (16. 00 h). Večer o 18. 00 h sa uskutoční vo Vrátnej privítanie pozvaných cirkevných, politických, vedeckých a umeleckých osobností, ktoré poctia svojou prítomnosťou naše podujatie. O 21. 00 h čaká milovníkov umenia v amfiteátri Nad bôrami prekvapenie – trojhodinová opera Svätopluk, ktorá bude mať u nás svoju premiéru. Tematicky sa viaže k cyrilo-metodskému obdobiu a ja pevne verím, že náš nový amfiteáter nebude zívať prázdnotou...

Na druhý deň (sobota 30. 6.) sa vo Vrátnej uskutoční vedecký seminár o význame a zmysle cyrilo-metodského odkazu pre národné povedomie a 21. storočie. Vedci zo Slovenska, Čiech a Poľska budú mať k danej problematike pripravené fundované referáty. O 21. 00 h budeme v amfiteátri svedkami audiovizuálneho programu Svetlo prišlo zo Solúna, ktoré režijne pripravil predseda Matice slovenskej Viliam Gruska. Pôjde o svedectvo archívov, umenia a vedy, prehovorí k nám sila slova Písma.

Bohatý program ponúka nedeľa (1. 6.) Z pestrej škály podujatí spomeniem na tomto mieste latinsky celebrovanú

Organový koncert Anny Zúrikovej a Imricha Szabóa (30. 6. 1990).

omšu, ktorú budú z nášho kostola v priamom prenose snímať kamery Česko-Slovenskej televízie. Po jej skončení priamy prenos z Terchovej pokračuje procesiou veriacich na vrch Oravcove, kde bude nainštalovaný desaťmetrový dvojramenný Cyrilo-metodský kríž.

Nebudem sa už ďalej rozpisovať o obsahovej náplni našich osláv. Terchovská verejnosť bude podrobne informovaná prostredníctvom tlače a miestneho rozhlasu. Do propagácie celého podujatia sa aktívne zapojí televízia, rozhlas, tlač, Matica slovenská. Dňa 26. 4.1990 sa zišiel na svojom prvom zasadnutí prípravný výbor Cyrilometodských dní. Vedením programovej komisie bol poverený Rudolf Patrnčiak, riaditeľ MKS, propagačnej komisie Peter Cabadaj, tajomník MNV, organizačno-technickej komisie Ladislav Hanuliak, podpredseda MNV. Predsedom organizačného výboru je Milan Opalka, predseda MNV. Dôstojný pán dekan Jozef Šabo prisľúbil

V strede Ján Chryzostom kardinál Korec, vľavo dekan Jozef Šabo (1. 7. 1990).

pomoc pri príprave slávnostnej omše, procesie a nadviazaní kontaktov s cirkevnými hodnostármi.

Na prelome júna a júla 1990 bude Terchová opäť raz v centre slovenského diania. Už v tejto chvíli vyzývam všetkých spoluobčanov k podpore ušľachtilej myšlienky. V minulosti prevládal, a myslím si celkom opodstatnene, u našincov pocit, že sa v Terchovej nič mimoriadne nedeje. Počas najbližších dní ale budeme mať jedinečnú príležitosť založiť novú tradíciu Cyrilo metodských dní. Veríme v pochopenie a zároveň obraciame naše hlavy k nebesám s prosbou, aby sa už konečne nad nami hriešnymi zmilovali v podobe priaznivého počasia....

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 1, 1990, č. 2, s. 2 – 3)

■ Cyrilo-metodiáda v Terchovej

(Druhý diel rovnomennej myšlienky)

Rok si podal ruku s rokom a Terchová sa opäť ocitá vo víre cyrilo-metodského odkazu. Solúnske svetlo, po stáročných snahách slovenských nadšencov o jeho vzkriesenie, preniklo v uplynulom roku s takou razanciou a pochopením, že tohtoročné oslavy sviatku svätých Cyrila a Metoda si pripomenie slovenská verejnosť na viacerých miestach súčasne. Terchová je len jednou zo zastávok opätovného návratu byzantskej misie. Nepreženiem, keď napíšem, že jej význam a dopad nestratili ani v dnešných časoch na svojej aktuálnosti. Predstavuje ideový potenciál, z ktorého čerpala a čerpá slovenská inteligencia impulzy pre vlastné snahy začleniť náš národ medzi civilizované moderné národy ako ich neodškriepiteľný, suverénny štátny subjekt. Pokúsme sa teda využiť nastávajúci sviatok našich vierozvestov pre pochopenie a aspoň skromné ocenenie práce celých generácií slovenských vzdelancov, ktorí v rozdielnych historických periódach rozbíjali múry temnoty, aby raz konečne mohlo zažiariť na slovenskom nebi v plnej intenzite solúnske svetlo nádeje. Nádeje, ktorá utvrdzovala v presvedčení, že národ schopný si v neľahkých obdobiach zachovať reč, písmo a vieru je národom budúcnosti. A slovenský takýmto natiom bezpochyby je. Svetlo zo Solúna, naber na svojej myšlienkovej intenzite a definitívne zažeň zo slovenského Lethe temné mraky národnej nenávisti, ponižovania a strachu o svoj vlastný osud!

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 2, 1991, č. 6 – 7, s. I)

Cyrilometodské dni v Terchovej boli v roku 1991 súčasťou Svetových dní slovanského písomníctva a kultúry (autorom výtvarného návrhu oficiálneho plagátu bol akad. maliar Mikuláš Klimčák).

V roku 1991 sa po prvý raz konala na vrchu Oravcove slávnostná Cyrilometodská sv. omša (5. 7. 1991).

Piesne chrámov – bohoslovci z Katovíc (7. 7. 1991).

■ K cyrilo-metodskému odkazu

„Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha, a to Slovo bolo Boh" (Ján 1.1)

To sú prvé slová napísané písmenami novej abecedy, ktorú pre našich predkov zostavil ešte pred príchodom na Veľkú Moravu sv. Konštantín – Cyril. Prečo volil práve tento text? Zaiste z toho dôvodu, že podľa jeho presvedčenia môžu národy len prostredníctvom vlastnej reči porozumieť Slovu, ktorým sv. Ján charakterizoval Ježiša Krista, jeho Evanjelium zaručujúce duchovný i hmotný rozvoj každého národa. Čiže kdesi na počiatku našich kultúrnych dejín stoja posvätné slová prológu k Evanjeliu sv. Jána. Z toho vyplýva, že každý hľadač základov našej kultúry sa bude musieť vrátiť až tu. V kulte Slova Božieho je skutočný začiatok našej kultúry, prameň duchovného rozvoja a rastu slovenského národa. Môžeme vôbec negovať skutočnosť, že práve kresťanstvo, ktoré vyrástlo z Evanjelia, inšpirovalo, oplodnilo a pestovalo prvopočiatky našej kultúry a že cez dlhé stáročia sa u nás kultúra s náboženstvom prakticky stotožňovali? Konkrétnym svedectvom sú naše historické pamiatky. V tejto súvislosti môžeme smelo tvrdiť, že slovenský národ by sa nebol zachoval ako etnický celok, keby tomu "nepomohli" práve služobníci Evanjelia, ktorí prostredníctvom liturgie a vyučovania náboženstva udržiavali oheň národného uvedomenia. Naši najstarší obyvatelia sa ešte pamätajú na časy, keď bola slovenčina zakazovaná v školách či na uliciach. Výnimku predstavovali kostoly, kde sa Slovo Božie hlásalo v reči ľudu – po slovensky. Sviatok sv. Cyrila a Metoda ponúka veľkú príležitosť pripomenúť si význam týchto vierozvestov. Vyše 40 rokov sa mnohí usilovali vysvetľovať naše dejiny podľa „iného kľúča", pričom sa našli aj takí, ktorí vykresľovali oboch misionárov ako mravne skorumpovaných ľudí. Dialo sa tak všakovakými metódami, rafinovane i primitívne, najsmutnejšia však bola skutočnosť, že tak konali tí, ktorí boli povolaní učiť vlastný národ spoznávať jeho dejiny. Aj z toho dôvodu nemala mladšia generácia možnosť dozvedieť sa čo i len najzákladnejšie vedomosti o zakladateľoch našej kultúry. Každá skutočná kultúra predpokladá pestovanie určitých osobných a spoločenských hodnôt, zároveň však nemôže fungovať bez náboženstva ako typickej oblasti ducha. Dejiny jednoznačne potvrdili, že ak padne za obeť náboženstvo, upadajú tiež hodnoty duchovných rozmerov. Kultúra je však pozbavená duchovného obsahu a stáva sa akýmsi druhom „ľudožrútskej civilizácie". Vylúčenie Boha z kultúry vedie k barbarstvu najhrubšieho zrna, o čom sme sa mohli, žiaľ, presvedčiť v nedávnej minulosti na vlastnej koži.

Historička Anna Hollá z Matice slovenskej počas odborného seminára o živote a diele svätých Cyrila a Metoda (4. 7. 1992).

Tento fakt si ale dobre uvedomovali solúnski bratia, a preto začínajú práve prostredníctvom Slova Božieho otvárať brány viery, ktoré vedú slovanské národy do spoločenstva Cirkvi, ako aj brány smerujúce do spoločenstva európskych kultúrnych národov. Uvedenú činnosť sv. Cyrila a Metoda ocenil aj prvý pápež slovanského pôvodu Ján Pavol II. apoštolským listom z 30. 12. 1980, keď vyhlásil oboch bratov, vedno so sv. Benediktom, za spolupatrónov Európy! Vlastne až teraz si Eu-

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove (5. 7. 1992).

rópa začína uvedomovať skutočnosť, na ktorú poukazovali naši vierozvestovia už pred viac ako 1 100 rokmi; na dôležitosť nevyhnutnosti jednoty v mnohotvárnosti a súčasne úcty k bohatstvu, svojráznosti jednotlivých národov a rás. Rozhodnutie pápeža Jána Pavla II. pomohlo európskym národom otvoriť oči aj pre túto skutočnosť, tak výrazne symbolizovanú práve sv. Cyrilom a Metodom. Ona rozhodne, či sa rastúce európske národné a kultúrne vedomie presadí, alebo či tento kontinent zapadne v dôsledku nacionálnych egoizmov a úzkoprsosti.

Nech teda III. ročník našich skromných osláv sv. Cyrila a Metoda prehĺbi úctu k nim a vieru v Boha podľa známych slov – „Dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane!"

vdp. Jozef Šabo, SVD
(Terchová, roč. 3, 1992, č. 6, s. 1)

■ Terchovci v hanbe nezostali

Rázovitá obec Terchová, táto vstupná brána do Vrátnej i rodisko legendárneho Juraja Jánošíka, je od roku 1949 sídlom najväčšieho kostola na území Slovenska, zasväteného solúnskym vierozvestom, svätým Cyrilovi a Metodovi. V tomto roku sa tu konal už IV. ročník Cyrilometodských dní, spojených s oslavou štátneho sviatku. Podujatie organizuje Obecný a Farský úrad, Miestne kultúrne stredisko v Terchovej i ďalšie organizácie. Program začal už v sobotu večer poetickým pásmom pri príležitosti vydania knižného debutu „prvej dámy terchovskej poézie" Renáty Opalkovej, básnickej zbierky Reštaurovanie rozumu. Člen prípravného výboru Peter Cabadaj nám k tomu povedal: „Je to už pomaly tradícia a chceme v nej pokračovať. Dávame priestor rodákom i ľuďom žijúcim v Terchovej, ktorí píšu poéziu. Ide už o štvrtý zväzok našej edície Terchovská poézia, ktorú zastrešuje Miestne kultúrne stredisko."

Cyrilometodské dni v Terchovej boli aj v tomto roku prepojením cirkevnej a svetskej časti. Okrem bohoslužieb nechýbala literatúra, divadlo, výtvarné umenie. Mnoho domácich, ale i návštevníkov sa pobavilo na divadelnom predstavení veselohry Jozefa Hollého Kubo v naštudovaní Mestského divadla v Žiline. Vo výtvarnom umení dávajú Terchovčania prednosť umelcom sakrálneho zamerania. Tentoraz to bola výstava akad. maliara Ladislava Záborského, spojená s audiovizuálnym pásmom zostaveným z obrazov a meditácií. Sám autor o svojej tvorbe povedal: „Chcem ľuďom vyjaviť to, čo je neviditeľné, čo je len tušené – krajinu duše, obraz duchovného sveta." Pri príležitosti vernisáže jeho výstavy vydalo Miestne kultúrne stredisko aj útlu knižočku Básne z väzenia. Ladislav Záborský bol totiž za svoje náboženské presvedčenie v 50. rokoch zatknutý a väznený.

Vari všetci Terchovčania sa stretli v Kostole sv. Cyrila a Metoda na prednáške pátra Juraja Vojenčiaka, riaditeľa Pápežských misijných diel na Slovensku, ktorý 41 rokov pôsobil ako misionár v Indonézii. Ako sám povedal, teraz začína novú misijnú prácu – oživiť pápežské misijné diela na Slovensku.

Inscenácia hry Jozefa Hollého Kubo v naštudovaní Mestského divadla v Žiline (4. 7. 1993).

Program IV. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej bol bohatý. Každý si mohol prísť „na svoje“. Nechýbali sväté omše, ľudová hudba a čo je hlavné, dobrá atmosféra. Takmer tritisíc ľudí prišlo na svätú omšu na vrchu Oravcove i na voľné koncertovanie účinkujúcich a hostí, aby dôstojne zavŕšili tohtoročné oslavy 1 130. výročia príchodu svätých Cyrila a Metoda na naše územie.

Eva Ertlová
(Smer, roč. 45, 6. 7. 1993)

Akad. maliar Ladislav Záborský (4. 7. 1993).

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove; v strede don Andrej Pauliny, vpravo dekan Jozef Šabo, vľavo Róbert Hanuliak (5. 7. 1993).

■ Naše jubileum

Cyrilometodské dni v Terchovej vkročili do svojho piateho pokračovania. Ani sa tomu veriť nechce, že naše podujatie oslávi svoje prvé malé jubileum. Kdesi na jeho počiatku stála obrovská obetavosť, nadšenie a široký okruh ľudí, ktorí sa rozhodli uviesť do terchovského života niečo nové. Niečo, čo do roku 1990 nebolo, aj keď už vedy sa našli takí, čo snívali o myšlienke cyrilo-metodského podujatia v našej obci.

Pre mňa osobne sú Cyrilometodské dni v Terchovej naplnením vlastnej vnútornej potreby priniesť do rodného prostredia rozmer kvalitnej nadregionálnej akcie, reflektujúcej široký oblúk posolstva solúnskych bratov – našich vierozvestov. Veď práve znalosť cyrilo-metodskej tematiky nás utvrdzuje v presvedčení, že tento národ mal v toku stáročí ideu, ktorá povzbudzovala, inšpirovala, ale najmä posilňovala kresťanské vedomie slovenského človeka.

Máme teda pred sebou piaty ročník podujatia. Už nás nie je toľko nadšencov, ako vtedy na začiatku. Je to však pochopiteľné, pretože eufória, nadšenie a v niektorých prípadoch, žiaľ, aj obetavosť časom pominuli. Ešte vždy sa ale nájdu takí, pre ktorých je duchovné dedičstvo posvätnou úctou, nie trápnym prezentovaním úbohej človečenskej prázdnoty. A práve v mene tejto hŕstky ľudí vás môžem ubezpečiť, že V. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej zďaleka nenapísal ich poslednú kapitolu. Ide len o naše prvé jubileum!

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 5, 1994, č. 6, s. I)

■ Malé jubileum Cyrilometodských dní v Terchovej

Každé obdobie v cirkevných dejinách je bohaté na výnimočné udalosti a hádam nie je človeka, ktorý by si nevšimol zmeny aj vo vlastnom živote. Skúsenosti z posledných rokov

Bohdan Warchal (3. 7. 1994).

jasne ukazujú, že tieto zmeny sú mimoriadne intenzívne a rýchle. Dochádza k nim nielen v našej vlasti, či v strednej a východnej Európe, ale prakticky na celom svete; či už v rovine politickej, sociálnej, hospodárskej alebo náboženskej. Niektoré máme akoby na dosah ruky, iné sú vzdialené, ale čo je dôležité, že pre každého veriaceho človeka sú zároveň výzvou, pretože majú veľký vplyv na naše poslanie ako kresťanov a priam provokujú, aby sme na ne dávali odpoveď. Takou výzvou po páde totality je aj oživenie cyrilo-metodskej tradície.

Pred piatimi rokmi sme začali to, o čom sme predtým mohli len v kútiku srdca snívať. Aká rýchla premena! Môžeme smelo prehlásiť, že naša obec sa ako prvá spamätala a zobudila zo sna už v roku 1990 veľkolepou a okázalou oslavou sv. Cyrila a Metoda, patrónov nielen nášho kostola, ale aj patrónov Slovenska i Európy. Bola to veľká zásluha Obecného úradu i Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej, že oslavou sviatku sv. Cyrila a Metoda sa začala náboženská, kultúrna tradícia v našej obci. Možno nejeden si myslel, že je to len prvotné

Predstavenie SĽUK-u Syn človeka (4. 7. 1994).

nadšenie, ale, vďaka Bohu, dnes už piaty rok s vďačnosťou oslavujeme a chceme, aby táto tradícia pokračovala a zanechávala hlboké stopy i v našom mladšom pokolení. Skrátka: Dedičstvo otcov chceme si chrániť a zveľaďovať! Svätí Cyril a Metod sú slávni mužovia v dejinách kresťanstva, a tým viac v našich slovenských dejinách. Oni sú našimi duchovnými otcami, lebo podľa slov sv. Pavla „v Kristu Ježišovi skrze Evanjelium nás splodili".

Základným prvkom cyrilo-metodského dedičstva je kresťanská viera. Boli roky, keď sme dokázali hlásať nekritické heslá o tom či onom vzore a nezbadali sme, že to bolo cieľavedomé zakrývanie pravdy. Preto zostali nepovšimnuté, ba ignorované základné hodnoty myslenia našich veľkých učiteľov sv. Cyrila a Metoda, a to, že Oni nám priniesli vieru v Krista, ktorá prekvasila pohanské mravy našich predkov a stala sa súčasťou ich kultúrneho a národného bytia. Kardinál Jozef Tomko v jednom liste píše: „Ak nechceme obmedziť toto historicky odôvodnené tvrdenie iba na kazateľské zvolanie, treba nám konkrétne poukázať na účinky tejto viery; na jednotlivcov, ako i na celý národ. Veď činorodá viera plodí radosť a optimizmus, s vnútornou istotou prináša ozajstný pokoj srdca, aký obdivovali domáci i cudzí pozorovatelia u slovenských otcov a matiek, ako aj u mládeže. Taká viera pretvára a zošľachťuje mravy, pomáha človeku k vyššej dôstojnosti, a tak dvíha

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove; zľava páter Anton Hlinka, dekan Jozef Šabo (5. 7. 1994).

jednotlivcov i národ. Preto treba považovať kresťanskú vieru nielen historicky, ale ajv stupnici hodnôt a po psychologickej stránke za vzácny dar a vysokú hodnotu, ktorú sv. Cyril a Metod nechali ako ozajstné bohatstvo pre slovenský národ."

Možno v dejinách Cirkvi naši apoštoli nemali také postavenie, akého sa im dostalo až za prvého pápeža slovanského pôvodu Jána Pavla II. Ten na sklonku roka 1980, venovaného patrónovi Európy sv. Benediktovi, slávnostným dekrétom z 30. 12. 1980 pripojil solúnskych bratov k patriarchovi Západu ako spolupatrónov Európy. Pápežský dokument takto nadobúda dôležitosť aj ako historické a prorocké gesto pre Európu. Znie ako signál, aby sme sa vrátili ku koreňom, lebo nám otvára nové perspektívy obnovy cyrilo-metodského dedičstva. Konečne povýšenie sviatku sv. Cyrila a Metoda na štátny sviatok opätovne zvýraznilo význam vierozvestov v našom samostatnom štáte. Preto oslávme jubilejný V. ročník ešte slávnostnejším spôsobom a urobme všetko, aby sa cyrilo-metodská myšlienka, ktorá v našej obci započala s takým nadšením, stále viac a viac rozvíjala, aby úcta prekvitala v našej farnosti a pôsobila ako jedinečné dedičstvo otcov najmä v tom, aby sme vytrvali vo viere a obnovovali sa vo vzájomnej bratskej láske. Svätí Cyril a Metod orodujú za terchovský ľud!

vdp. Jozef Šabo

(Terchová, roč. 5, 1994 č. 6, s. 2)

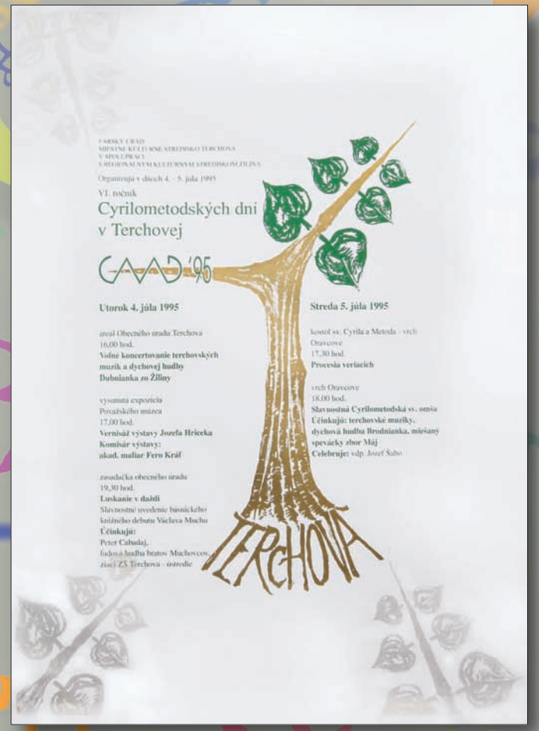

■ Informácia o VI. ročníku
Cyrilometodských dní v Terchovej

VI. pokračovanie Cyrilometodských dní v Terchovej sme sa na základe návštevy Sv. Otca Jána Pavla II. na Slovensku rozhodli v porovnaní s uplynulými rokmi pozmeniť. Program nebude taký bohatý, pretože si plne uvedomujeme význam a dopad spomínaného pobytu hlavy našej Cirkvi. Z tohto dôvodu by bolo neadekvátne, keby sme v Terchovej zrealizovali podujatie podľa, napríklad, minuloročného scenára. Kontinuitu s predchádzajúcimi ročníkmi však chceme udržať, preto sa aj v roku 1995 naše podujatie uskutoční. Programovú časť tohtoročných Cyrilometodských dní budú tvoriť tri položky. V utorok 4. júla o 17. 00 h sa uskutoční vo vysunutej expozícii Považského múzea v Terchovej vernisáž výstavy z tvorby žilinského výtvarníka Jozefa Hriceka (poznáme ho aj ako ilustrátora básnickej zbierky Kamila Muráňa Strapatý chlapec). O 19. 30 h slávnostne uvedieme v zasadačke obecného úradu najnovšie básnické dielo edície Terchovská poézia – poetický knižný debut Václava Muchu Luskanie v daždi.

VI. ročník podujatia dní vyvrcholí 5. júla v podvečerných hodinách slávnostnou Cyrilo-metodskou sv. omšou na vrchu Oravcove.

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 6, 1995, č. 6, s. 3)

Pred slávnostnou Cyrilo-metodskou sv. omšou na vrchu Oravcove (5. 7. 1995).

4.–5. JÚL 1995

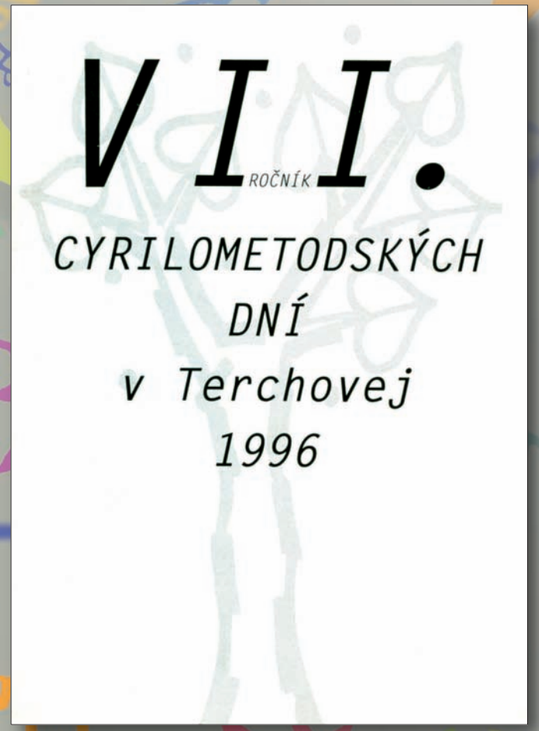

■ Na vlnách Cyrilo-metodiády

Máme tu opäť hravý letný čas a spoločne s ním prichádzajú ruka v ruke i povinnosti, súvisiace s prípravami a organizáciou našich dvoch významných podujatí. Ako prvé sa o slovo prihlásia Cyrilometodské dni, ktoré si v tomto roku zapíšu na svoje konto už siedmy zápis. Nemá v tejto chvíli zmysel vrátiť sa retrospektívne k uplynulým šiestim ročníkom, pretože dravý tok búrlivých udalostí posledných mesiacov nemilosrdne nechal zabudnúť na všetko to krásne, inšpiratívne a univerzálne, čo má fatálnu spojitosť s vývinom cyrilo-metodskej idey v Terchovej. Dnes nás už môže azda len na malý okamih zaskočiť pomyslenie, či ešte vôbec má v tomto časopriestore význam a širší reálny dopad posolstvo vierozvestov sv. Cyrila a Metoda. Ak sa ale nájde zopár jedincov, ktorí si takúto otázku položia a nájdu si aj čas na jej zodpovedanie, ide o dôkaz, že naša obetavá sedemročná robota predsa len mala svoje opodstatnenie. Už sme aj na stránkach týchto novín popísali o cyrilometodiáde neúrekom, preto netreba ďalej devalvovať ďalšie slová, i keď sú neviem ako úprimne myslené. Cyrilometodské dni sú ešte vždy v Terchovej realitou, obávam sa ale, že už dlhšiu dobu plnia iba svoj formálny, manifestačný zreteľ. Za to však hŕstka ich neúnavných organizátorov skutočne nemôže....

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 7, 1996, č. 5 – 6, s. 1)

■ VII. ročník Cyrilo-metodských dní v Terchovej

KRST POD TERCHOVSKÝM OLYMPOM

V sobotu 6. júla sa v obradnej sieni Obecného úradu v Terchovej opäť po nejakom čase postretali jej obyvatelia, ľudia zďaleka aj zblízka.... Beží siedmy ročník Cyrilo-metodských dní

Uznanie Obci Terchová za tvorivý prínos k rozvíjaniu cyrilo-metodskej tradície na Slovensku (1996).

a ich súčasťou je tiež „krst" zbierky básní z edície Terchovská poézia. V poradí ôsma knižka pôvodnej terchovskej tvorby, básnická zbierka Petra Cabadaja Môj psí tridsiatok, uzrela svetlo sveta. Toho, kto pozná kultúrnu klímu Terchovej, nemôže nenadchnúť mágia podobných stretnutí. Všetky tie vernisáže, besedy a vystúpenia sa stali bytostnou súčasťou jej koloritu. Pokračovaním, prítomnosťou a zároveň odrazovým mostíkom tradície – tým neviditeľným spojivom určujúcim našu totožnosť v pozemských aj nadpozemských súradniciach, mlčanlivým kontextom veľkého duchovného mystéria, odohrávajúceho sa dennodenne v lone očarujúcej prírody. A tak aj tentoraz poprichádzali, aj pán dekan Šabo, miestna honorácia, ľudia jednoduchí i intelektuáli, svetobežníci aj babky v šatôčkach z okolitých gráp, bratia Muchovci, aj Rudko Patrnčiak, aby si vypočuli rozprávanie svojho rodáka a privítali ďalšie dielko pôvodnej terchovskej tvorby. Ale teraz už dajme slovo Petrovi Cabadajovi a jeho postrehom:

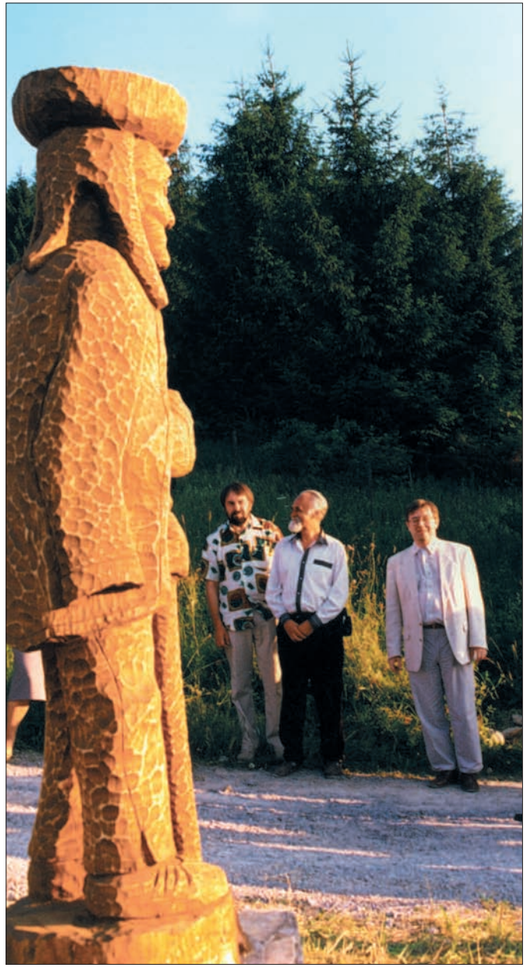

Otvorenie Prírodnej galérie Bôry (5. 7. 1996).

VNÚTORNÝ OHEŇ

Filozofi ho majú za základnú filozofickú kategóriu. Odvtedy, čo som sa ešte ako decko hral so zápalkami pri jednom stohu, oheň za základnú filozofickú kategóriu nepokladám. Vnímam ho ako vnútornú potrebu vysloviť sa, obrátiť sa na súčasníka, ako synonymum tvorivého a ľudského posolstva.

SKEPSA

Táto kniha bilancuje moju tridsaťročnú skúsenosť. Myslím, že u mňa sa vyvažuje skepsa, humor, ale aj optimizmus.

ČAS

Bojím sa ho rozmeniť na drobné, na jednotky a nuly nejakého digitálneho záznamu. Stačilo by mi, keby sa pod heslom Peter Cabadaj zjavilo na obrazovke: „Bol skutočným človekom a nehral sa na človeka“, to je moja jediná ambícia.

ÔSMA KNIŽKA PÔVODNEJ TERCHOVSKEJ TVORBY

A pritom iba jedno meno sa v tomto rade opakuje dvakrát. Obrovské množstvo talentov okolo mňa zakapalo. Ľudia sa z neho často vyzuli a začali robiť niečo iné. Keď som sa po 89. rozhodol vydávať terchovskú poéziu, stačilo prejsť pár krčiem a dramaturgický plán bol naplnený. Ešte stále sú ľudia ochotní -venovať výsledky svojho tvorivého úsilia. Našli odvahu, prekonali akúsi brzdu a vyšli s kožou na trh. Ich vzťah k literatúre sa meria láskou ako najvyššou hodnotou, podľa ktorej meriame človeka.

BRATIA MUCHOVCI

Tak nejako sa musí hrať v nebi.

TERCHOVÁ – SLOVENSKÝ OLYMP

Ak niečo želám ľuďom, potom je to prežiť mystérium ducha v terchovskom prostredí. Každý človek odtiaľto má k nemu zvláštny vzťah. Je zdrojom hlbokých duševných zážitkov, poznania a úcty. Vzťah, ktorý mi neumožňuje o ňom písať. Zrazu dosiahnete stav, keď vám je všetko široké, máte pocit, že to tu neobsiahnete.

ROZPRÁVKA

V každom diele, ktoré má nadčasovú ambíciu, som hľadal druh motivácie, stimuly. Snažím sa hľadať veci, ktoré už dnes nikomu nič nehovoria. Netreba zabúdať na skúsenosti a tradíciu našej otcovizne. Je hnacím motorom, ktorý ma ženie dopredu, aby tí, čo prídu po nás, mali na čo nadviazať.

KONFRONTÁCIA

Bez porozumenia a tolerancie nikam nevedie. Ak sa už teda chceme konfrontovať, otvorme okná, poriadne vyvetrajme, zbavme sa provincionalizmu, naučme sa reči, poďme do sveta a to pozitívne prinesme domov. Naučme sa cudzie prijímať ako prirodzené obohatenie. Na tom stavajme slovenskú kultúru, naša slovenskú štátnosť.

Beáta Jarošová
(Terchová, roč. 7, 1996, č. 7 – 8, s. 2)

Primičná sv. omša Václava Muchu, SVD (7. 7. 1996).

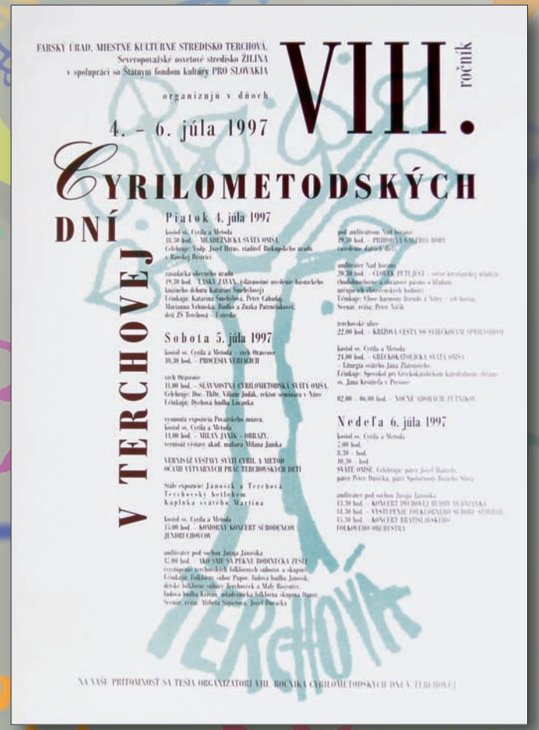

■ Cyrilo-metodský odkaz cez víkend aj v Terchovej

„Ak niekde duch a odkaz solúnskych vierozvestov a tvorcov slovienskeho písma žije a prítomný je v ľuďoch stále, tak je to v Terchovej“, hovorí správca terchovskej farnosti páter Jozef Sobčák. Dôvodov na také tvrdenia je viacero. Terchovú zdobí najväčší kostol na Slovensku, ktorý je zasvätený svätým solúnskym bratom. Okrem toho v roku 1980 rajecký drevorezbári prispeli výtvarnými zobrazeniami sv. Cyrila a Metoda a na oknách sú lepty s motívmi z cyrilo-metodského obdobia. Vďaka iniciatíve niekdajšieho terchovského dekana Jozefa Šabu vznikli a žijú v obci od roku 1990 aj Cyrilometodské dni, ktorých VIII. ročník sa uskutočnil uplynulý víkend. Ich dramaturg Peter Cabadaj za dominantu podujatia popri výrazne cirkevnom charaktere označuje aj dosahy terchovskej kultúry a tvorivosti tunajších umelcov. Preto občania Terchovej i mnohí návštevníci aj tohto roku prišli, napríklad, v piatok na promóciu básnickej zbierky Kataríny Šmehýlovej, na vernisáž výstavy Svätí Cyril a Metod očami výtvarných prác terchovských deti, na vernisáž výstavy akad. maliara Milana Janíka, alebo na podmanivý koncert súrodencov Jendruchovcov v terchovskom kostole. Práve cyrilo-metodský chrám v nepriaznivom víkendovom počasí prichýlil aj ďalšie programy, ktoré organizátori pripravili na javiskách dvoch tunajších amfiteátrov.

Ján Filip
(SME, roč. 6, 7. 7. 1997, s. 3)

■ Hlavným organizátorom bol dážď

Posledné tri dni minulého týždňa sa stala Terchová miestom konania už VIII. ročníka Cyrilometodských dní. Završením prvého dňa bol *„krst“* básnického knižného debutu Kataríny Šmehýlovej Lásky závan. Edícia Terchovská poézia tak oslávila

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove (5. 7. 1997).

svoje malé jubileum. Knižka Lásky závan je totiž jej desiatym dielom! V sobotu ráno vyhrávala pred obecným úradom dychová hudba Lúčanka. Tradične o pol jedenástej sa vydala procesia veriacich na vrch Oravcove. Slávnostnú Cyrilometodskú svätú omšu celebroval doc. ThDr. Viliam Judák, rektor Seminára v Nitre. Ako po iné roky, ani teraz nechýbali pod vrchom terchovskí muzikanti, medzi nimi aj osemdesiatdvaročný predník Vincent Rybár. Vo vysunutej expozícii Považského múzea predstavil svoje obrazy akad. maliar Milan Janík. Zároveň si priaznivci výtvarného umenia mohli pozrieť v Kostole sv. Cyrila a Metoda výstavu Svätí Cyril a Metod očami výtvarných prác terchovských detí. Komorný koncert súrodencov Jendruchovcov zaplnil kostol do posledného miestečka. Koncert deviatich súrodencov strhol spontánnou atmosférou kaž-

Najmladší členovia súrodeneckého zoskupenia Jendruchovcov (5. 7. 1997).

dého diváka. Ďalšie plány organizátorom zamotal dážď. Vystúpenie terchovských folklórnych súborov a skupín zrušili. Program Človek putujúci sa namiesto v amfiteátri Nad bôrami uskutočnil v zasadačke obecného úradu. Nedeľňajší program po svätých omšiach organizátori zrušili pre neustávajúci dážď.

Miroslav Jaroš
(Terchová, roč. 8, 1997, č. 7 – 8, s. 6)

■ Duchovná pamäť

Pamäť je učiteľkou histórie. Je dobré, ak si pamätáme, čo bolo pred pár rokmi. Spomienky uchované v pamäti sú vzácnym pokladom, lebo nám umožňujú pochopiť samých seba. Po zemi, po ktorej kráčame dnes my, kedysi dávno chodili nohy svätých Cyrila a Metoda. Z hĺbky dejín dýcha na nás ich misionárske posolstvo. Celými stáročiami sa vinie zlatá niť v podobe kresťanstva. Práve solúnski bratia zasiali do našej zeme ono biblické horčičné semienko, z ktorého vyrástol mohutný duchovný strom. Nie je náhoda, že náš národ vydržal mnoho príkoria počas vekov. Miazgu onoho duchovného stromu predstavovali duchovní pastieri, pochádzajúci z nášho slovanského kmeňa. V temných časoch pre národ znamenali azda najvýraznejšiu posilu, čoho dôkazom sú uchované vzácne písomnosti, ktoré reprezentujú nenahraditeľné duchovné dedičstvo. História ponúka obrovské množstvo príkladov. Spomeniem len hádam najvýznamnejšie obdobie novodobých dejín Slovákov – „štúrovské časy“, keď mnoho kňazov dvíhalo a upevňovalo naše národné sebavedomie. Aj toto storočie je bohaté na duchovné ovocie. Kresťanstvo sa nepodarilo zničiť ani počas obdobia komunizmu. Nedávna minulosť bola pre mnoho veriacich kresťanov tvrdou skúškou. Niekdajšia ateistická výchova má však neblahé dôsledky na duchovnú prítomnosť. Čas skúšok pevných a čistých charakterov prebieha aj dnes. Naši biskupi sú pevnou hrádzou proti manipulácii s ľuďmi. Tento moment je veľkou nádejou do budúcnosti.

Ján Miho ml.
(Terchová, roč. 9, 1998, č. 3, s. 1)

■ IX. ročník Cyrilometodských dní

Terchová, rázovitá obec v Žilinskom kraji, je už svetoznáma vďaka mnohým muzikantským rodom. História určite potvrdí, že rodisko legendárneho Juraja Jánošíka má popri muzikantoch aj veľa výborných organizátorov. Veď len ich zásluhou

Svetoznámy huslista Alexander Jablokov (4. 7. 1998).

v Terchovej vyrástol významný folklórny festival a každoročne pribúdajú desiatky kultúrnospoločenských akcií. Pevné miesto medzi nimi patrí Cyrilometodským dňom, ktoré prvý júlový víkend oslávili svoje deviate narodeniny. Nemožno nespomenúť, že pri zrode tohto podujatia, ktoré je venované vierozvestom zo Solúna, stáli dôstojný pán dekan Jozef Šabo, Rudolf Patrnčiak, Peter Cabadaj, Milan Opalkaa ďalší nadšenci z obecného úradu či miestneho kultúrneho strediska. Pomocnú ruku Cyrilometodským dňom vždy podávajú aj desiatky účinkujúcich, spevákov a muzikantov. Spolu s farským úradom pripravili zainteresovaní aj tentoraz rad zaujímavých akcií. Návštevníci Terchovej, ale i tunajší obyvatelia mali na výber z množstva podujatí v Kostole sv. Cyrila a Metoda, ako i na iných miestach.

Prvý deň Cyrilometodských dní patril Mládežníckemu speváckemu súboru Archa z Dunajskej Lužnej a slávnostnému uvedeniu básnického knižného debutu Moniky Balátovej. Tvorba akad. maliara Štefana Pelikána je obyvateľom Žilinského kraja známa. Výberom zo sakrálnej tvorby sa tentoraz umelec predstavil vo Vysunutej expozícii Považského múzea v Terchovej. Po vernisáži si na svoje prišli milovníci hudby. Na chrámovom koncerte, pod taktovkou Alexandra Jablokova v podaní Komorných virtuózov z Bratislavy a Žilinského miešaného zboru, zazneli majstrovské diela Antonia Vivaldiho a Franza Schuberta. Aj tohtoročný chrámový koncert patril k nezabudnuteľným zážitkom v rámci Cyrilometodských dní. Tí, čo si koncert nenechali ujsť, určite neľutovali zážitok z pôsobivej hudby v priestoroch tunajšieho kostola.

Ferko Mucha – spevák, muzikant, maliar, pedagóg – je človek večne hľadajúci, ktorý vymýšľa, báda, no najmä stále tvorí. Jeho kreativita má množstvo podôb, postupne z nej vyberá a potom všetkých prekvapuje. Tak sa stalo i teraz. V Jánošíkovom kraji zozbieral piesne, ktoré vydal v spevníku Terchová, Terchová. Pri slávnostnom „krste" záslužnej publikácie nechýbal ani Peter Cabadaj. Ten ho vyzvŕtal otázkami „na telo" a diváci, spolu s prednostom Okresného úradu v Žiline Milošom Kontrom, vďaka obom zažili príjemný večer. Škoda, že počasie neprialo ďalšiemu podujatiu – Krížovej ceste. Veriaci namiesto uličiek Terchovej Krížovú cestu zažili v tunajšom chráme, podobne ako aj Gréckokatolícku svätú omšu.

Už mnohé roky sa veriaci zo širokého okolia tešia na procesiu a slávnostnú Cyrilo-metodskú svätú omšu na vrchu Oravcove. Aj tentoraz nepriaznivé počasie zaúradovalo a veriacich zahnalo, našťastie, do ich kostola. Po kázni pátra Jozefa Šaba všetci citlivo vnímali Ave Máriu v podaní Marianky Vrbinskej a Zuzky Patrnčiakovej. S veľkou radosťou všetci prijali udelenie Čestného občianstva Obce Terchová dôstojnému pánovi kanonikovi Štefanovi Bitterovi, ktoré mu odovzdal starosta obce Pavol Krištofík. A hoci ďalšie podujatia Cyrilometodských dní sa pre zlé počasie neuskutočnili, všetci účastníci sviatku vierozvestov zo Solúna mali neopakovateľné zážitky a radosť z mnohých citlivo pripravených akcií. Do duše im prenikli povzbudivé slova kázní, jemná chrámová hudba, maliarsky kumšt a presvedčenie, že v Terchovej vyrastajú stále ďalší a ďalší umelci a pokračovatelia ľudových tradícií.

Milan Kosec
(Žilinský večerník, roč. 7, 14. 7. 1998, s. 10)

Akad. maliar Štefan Pelikán (4. 7. 1998).

Udelenie Čestného občianstva Obce Terchová kanonikovi Štefanovi Bitterovi (5. 7. 1998).

■ Na prahu jedného jubilea

Keď sme v horúcich letných dňoch pamätného roka 1990 organizovali I. ročník Cyrilometodských dní, netušili sme, do čoho ideme. Hŕstka nadšencov si jednoducho povedala, že pripraví podujatie, ktoré by malo obohatiť Jánošíkov kraj o silný duchovný rozmer, spojený s pestrou programovou štruktúrou. Dnes už možno oprávnene skonštatovať, že naše pôvodné zámery sa počas nasledujúcich rokov podarilo naplniť, a tak v Terchovej zakotvilo podujatie s vyprofilovaným obsahom, nezanedbateľným diváckym zázemím a jedinečnou atmosférou, do ktorej harmonickými tónmi prispievajú viaceré súčasti. Azda ani netreba pripomínať, koľko sa za tie roky u nás vystriedalo významných osobností slovenského duchovného, umeleckého, vedeckého, spoločenského či politického života. Svojou prítomnosťou len zvýraznili skutočnosť, že Cyrilometodské dni v Terchovej si vďaka premyslenému šíreniu osvedčených kresťanských hodnôt, ekumenizmu a ľudskej spolupatričnosti získali značné renomé. Pri jubilejnom X. ročníku terchovskej cyrilo-metodiády sa vynárajú viaceré pocity. Pre mňa je však prvoradé to, že ešte vždy sa medzi nami nájdu takí, pre ktorých predstavuje univerzálny odkaz byzantského posolstva trvalú myšlienkovú výzvu. Z tohto uhla pohľadu som teda hlboko presvedčený, že na desiate pokračovanie nášho podujatia nadviažu v budúcnosti ďalšie úspešné ročníky!

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 10, 1999, č. 3, s. 1)

■ Desaťročné jubileum

Cyrilometodské dni v Terchovej priťahujú nielen svojou domáckou atmosférou, ale najmä úprimným vzťahom k nadčasovému odkazu misie solúnskych bratov. Jubilejný X. ročník sa niesol v znamení reminiscencií na tie predchádzajúce. Ako povedal Peter Cabadaj, jeden z dlhoročných organizátorov

FARSKÝ ÚRAD
A OBEC TERCHOVÁ,
v spolupráci so Štátnym fondom kultúry PRO SLOVAKIA,

X. ročník

organizujú v dňoch

3. - 5. júla 1999

X. ročník
CYRILOMETODSKÝCH
DNÍ V TERCHOVEJ

Sobota 3. júla 1999

kostol sv. Cyrila a Metoda v Terchovej
18.00 hod. OTVORENIE X. ROČNÍKA CYRILOMETODSKÝCH DNÍ

18.00 hod. MLÁDEŽNÍCKA SVÄTÁ OMŠA

zasadačka Obecného úradu Terchová
20.00 hod. REMINISCENCIE
Spomienka na uplynulých deväť ročníkov Cyrilometodských dní v Terchovej

terchovské ulice
20.00 hod. KRÍŽOVÁ CESTA

kostol sv. Cyrila a Metoda
22.00 hod. - 24.00 hod. NOČNÉ ADORÁCIE

Nedeľa 4. júla 1999

kostol sv. Cyrila a Metoda
SVÄTÉ OMŠE
7.00 hod.
8.00 hod.
10.00 hod.

kostol sv. Cyrila a Metoda
15.00 hod. NEBRÁŇTE DEŤOM
Muzikál

19.00 hod. VEČERADLO S PANNOU MÁRIOU

20.00 hod. BOH, NÁŠ OTEC

Pondelok 5. júla 1999

kostol sv. Cyrila a Metoda
SVÄTÉ OMŠE
7.00 hod.
8.00 hod.

kostol sv. Cyrila a Metoda - vrch Oravcove
10.00 hod. PROCESIA VERIACICH

vrch Oravcove
11.00 hod. SLÁVNOSTNÁ CYRILOMETODSKÁ SVÄTÁ OMŠA

fontána pod sochou Juraja Jánošíka
14.00 hod. - 18.00 hod.
VOĽNÉ KONCERTOVANIE DYCHOVEJ HUDBY DUBNIANKA ZO ŽILINY

VÝSTAVY:

Vysunutá expozícia Považského múzea v Terchovej
KRESŤANSKÉ POSOLSTVÁ AKAD. MALIARKY VIERY HLOŽNÍKOVEJ
JÁNOŠÍK A TERCHOVÁ

kostol sv. Cyrila a Metoda
TERCHOVSKÝ BETLEHEM

NA VAŠU PRÍTOMNOSŤ SA TEŠIA ORGANIZÁTORI JUBILEJNÉHO X. ROČNÍKA CYRILOMETODSKÝCH DNÍ V TERCHOVEJ

Muzikál Nebráňte deťom v naštudovaní speváckeho zboru Crédo z Ivanky pri Dunaji (4. 7. 1999).

podujatia, „Terchová bola prvou obcou na území Slovenska, ktorá vlastným podujatím vzdala hold významu byzantského posolstva pre národ medzi Tatrami a Dunajom".

To, čo na Cyrilometodských dňoch bude vari vždy sympatické, je ich prirodzenosť, spontánnosť a kultivovanosť. Len ťažko opisovať, napríklad, atmosféru stretnutí pri tradičných „krstoch" terchovských básnických prvotín v zasadačke obecného úradu. Chcelo by sa hovoriť o vyspelom publiku, o národoch, o úrovni... V skutočnosti to znamená, že slávnostná prezentácia zbierky začínajúceho básnika či rozprávanie človeka, ktorý niečo v živote dokázal a nezabudol, kam patrí, stoja za pozornosť nielen hŕstke nadšených, ale aj jednochým ženičkám z okolitých osád. Trička, obleky na mieru i súkne terchovských krojov – to všetko môžete stretnúť na recepciách, vernisážach alebo koncertoch. Pilierom všetkého dianie pritom zostáva slávnostná bohoslužba a obrady – v Kostole sv. Cyrila a Metoda, na vrchu Oravcove, v uliciach Terchovej. Kultúrne nároky Terchovcov sa jednoznačne snúbia so životom v ich päťdesiatročnom chráme. Okrem Bohdana Warchala, Dalibora Karvaya či súrodencov Jendruchovcov dostal najnovšie v terchovskom kostole priestor bigbít. Spevácky zbor Crédo z Ivanky pri Dunaji sa prišiel podeliť so svojím muzikálom Nebráňte deťom. Mnohým azda ani netreba pripomínať, že súbor sa počas svojej tridsaťročnej histórie stal priekop-

Dychová hudba Dubňanka – pravidelný účastník Cyrilometodských dní v Terchovej (4. 7. 1999).

níkom bigbítových omší na Slovensku. Stanislav Zibala, vedúci speváckeho zboru Crédo, je bezprostredne spätý s celou jeho históriou. Ako sa sám vyjadril, pamätá si aj to, ako príslušníci ŠTB chytali po dedine členov súboru, aby tak zlikvidovali bigbítové omše. Príkaz znel, dostať tento druh hudby z kostolov, a to preto, že bigbítové omše oslovovali nielen mladých, ale aj staršiu generáciu. „Do Terchovej sme prišli, aby sme predviedli to, čo nás baví. Napĺňa nás radosťou, ak môžeme potešiť divákov naším predstavením, " dodáva Stanislav Zibala.

Beáta Jarošová
(Terchová, roč. 10, 1999, č. 4, s. 3)

Viliam Gruska na jubilejnom X. ročníku Cyrilometodských dní v Terchovej (3. 7. 1999).

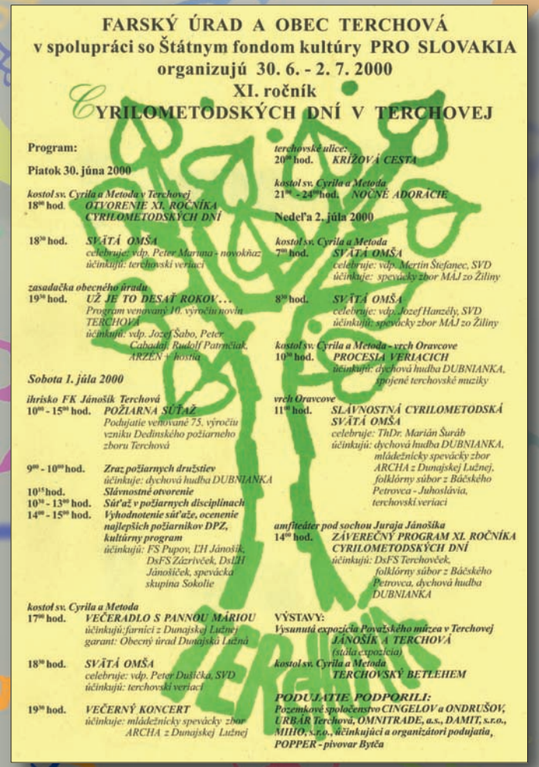

FARSKÝ ÚRAD A OBEC TERCHOVÁ
v spolupráci so Štátnym fondom kultúry PRO SLOVAKIA
organizujú 30. 6. - 2. 7. 2000
XI. ročník
CYRILOMETODSKÝCH DNÍ V TERCHOVEJ

Program:

Piatok 30. júna 2000

kostol sv. Cyrila a Metoda v Terchovej
18[00] hod. OTVORENIE XI. ROČNÍKA CYRILOMETODSKÝCH DNÍ

18[30] hod. SVÄTÁ OMŠA
celebruje: vdp. Peter Mariana - novokňaz
účinkujú: terchovskí veriaci

zasadačka obecného úradu
19[30] hod. UŽ JE TO DESAŤ ROKOV...
Program venovaný 10. výročiu vzniku TERCHOVEJ
účinkujú: vdp. Jozef Šabo, Peter Cabadaj, Rudolf Patrnčiak, ARZÉN a hostia

Sobota 1. júla 2000

ihrisko FK Jánošík Terchová
10[00] - 15[00] hod. POŽIARNA SÚŤAŽ
Podujatie venované 75. výročiu vzniku Dedinského požiarneho zboru Terchová

9[00] - 10[00] hod. Zraz požiarnych družstiev
účinkuje: dychová hudba DUBNIANKA
10[15] hod. Slávnostné otvorenie
10[30] - 13[00] hod. Súťaž v požiarnych disciplínach
14[00] - 15[00] hod. Vyhodnotenie súťaže, ocenenie najlepších požiarnikov DPZ, kultúrny program
účinkujú: FS Pupov, ĽH Jánošík, DsFS Zázrivček, DsĽH Jánošíček, spevácka skupina Sokolie

kostol sv. Cyrila a Metoda
17[00] hod. VEČERADLO S PANNOU MÁRIOU
účinkujú: farníci z Dunajskej Lužnej
garant: Obecný úrad Dunajská Lužná

18[30] hod. SVÄTÁ OMŠA
celebruje: vdp. Peter Dubička, SVD
účinkujú: terchovskí veriaci

19[30] hod. VEČERNÝ KONCERT
účinkuje: mládežnícky spevácky zbor ARCHA z Dunajskej Lužnej

terchovské ulice:
20[00] hod. KRÍŽOVÁ CESTA

kostol sv. Cyrila a Metoda
21[00] - 24[00] hod. NOČNÉ ADORÁCIE

Nedeľa 2. júla 2000

kostol sv. Cyrila a Metoda
7[00] hod. SVÄTÁ OMŠA
celebruje: vdp. Martin Štefanec, SVD
účinkuje: spevácky zbor MAJ zo Žiliny

8[30] hod. SVÄTÁ OMŠA
celebruje: vdp. Jozef Hanzély, SVD
účinkuje: spevácky zbor MAJ zo Žiliny

kostol sv. Cyrila a Metoda - vrch Oravcove
10[00] hod. PROCESIA VERIACICH
účinkuje: dychová hudba DUBNIANKA, spojené terchovské muziky

vrch Oravcove
11[00] hod. SLÁVNOSTNÁ CYRILOMETODSKÁ SVÄTÁ OMŠA
celebruje: ThDr. Marián Šuráb
účinkujú: dychová hudba DUBNIANKA, mládežnícky spevácky zbor ARCHA z Dunajskej Lužnej, folklórny súbor z Báčského Petrovca - Juhoslávia, terchovskí veriaci

amfiteáter pod sochou Juraja Jánošíka
14[00] hod. ZÁVEREČNÝ PROGRAM XI. ROČNÍKA CYRILOMETODSKÝCH DNÍ
účinkujú: DsFS Terchovček, folklórny súbor z Báčského Petrovca, dychová hudba DUBNIANKA

VÝSTAVY:
Vysunutá expozícia Považského múzea v Terchovej
JÁNOŠÍK A TERCHOVÁ
(stála expozícia)
kostol sv. Cyrila a Metoda
TERCHOVSKÝ BETLEHEM

PODUJATIE PODPORILI:
Pozemkové spoločenstvo CINGELOV a ONDRUŠOV, URBÁR Terchová, OMNITRADE, a.s., DAMIT, s.r.o., MIHOV, s.r.o., účinkujúci a organizátori podujatia, POPPER - pivovar Byčča

■ Dve výročia

V týchto dňoch si terchovská verejnosť pripomenie desiate výročie dvoch myšlienok, ktoré výrazným spôsobom spoluformovali spoločenský a duchovný život Jánošíkovho kraja počas celých 90. rokov.

O jubileu novín TERCHOVÁ píšeme aj v tomto vydaní, takže na ich margo len jedna poznámka. Boli vôbec prvým dedinským periodikom na území Slovenska po roku 1989 (historické prvé číslo vyšlo v marci 1990) a vždy sa snažili vytvárať dôstojný publikačný priestor pre všetkých, ktorí našli odvahu prezentovať svoj názor, postoj, ideu. Naše noviny spojili viacerých nadšencov z rôznych kútov Slovenska, položili základy doživotných priateľstiev a stali sa hrdým symbolom terchovských kultúrnych snažení.

Z pohľadu Cyrilometodských dní v Terchovej treba otvorene povedať, že už nie je toľko zanietencov, ako pred desiatimi rokmi. Nejde však o nič nepochopiteľné, pretože eufória, nadšenie a v niektorých prípadoch, žiaľbohu, aj obetavosť sa časom zvyknú vytratiť. Na druhej strane platilo a platí, že ešte vždy sa medzi nami nájdu takí, pre ktorých znamená dedičstvo byzantskej misie univerzálne posolstvo a trvalú duchovnú výzvu. Práve v mene týchto pár ľudí vás chcem ubezpečiť, že X. pokračovanie Cyrilometodských dní v Terchovej ani zďaleka nenapísalo ich poslednú kapitolu. Ide len o naše prvé väčšie výročie.

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 11, 2000. č. 3, s. 1)

Krajanský folklórny súbor z Báčskeho Petrovca (2. 7. 2000).

Procesia veriacich v uliciach Terchovej (2. 7. 2000).

Farníci z Dunajskej Lužnej – Večeradlo s Pannou Máriou (1. 7. 2000).

■ Výstava Zdena Horeckého

Akad. maliar Zdeno Horecký sa svojou dnešnou výstavou čiastočne odkláňa od doterajších výstav akvarelov a olejových tempier, ktoré vždy boli monotematicky zamerané na Zázrivú a krajinu pod Malou Fatrou. Vystavuje časť kresieb z rozsiahleho archívu, ktoré za niekoľkoročné obdobie vytvoril. Horecký bol už od čias štúdia na VŠVU dobrým kresliarom.

Kresba bola a zostáva vyrovnanou dominantou s jeho maliarskou a monumentálno-dekoratívnou tvorbou. Vystavený súbor je akoby pohľadom do jeho súkromia. Zdeno Horecký svojím maliarskym putovaním po severnom Slovensku vždy sledoval konkrétny program, ktorého korene tkvejú v prirodzenej nespokojnosti výtvarníka so svojou prácou, v nepokoji výtvarného myslenia. Horecký v kresbách odráža naznačené polohy. Je samozrejmé, že nemohol obísť mimoriadne motivické okruhy rázovitej krajiny severného Slovenska. Nemožno ich totiž nevidieť tam, kde tvoria neoddeliteľnú súčasť života svojej zeme a spoluformujú profil jej národného prostredia. Je to napríklad typická ľudová architektúra, ľudové výtvarné sakrálne artefakty v krajine, i typické krajinné dominanty (Veľký Rozsutec...).

Zverejnenie kresbových štúdií je predovšetkým kľúčom k intímnejšiemu kontaktu s autorovým svetom istôt, premietaným na pozadie jeho každodennej práce.

Karol Kahoun

Pôsobivé kresby Zdena Horeckého vnímam v širších myšlienkových i umeleckých súvislostiach. Na prvý pohľad by sa mohlo javiť, že ide len o určitý záznam alebo dokument, vzťahujúci sa na rôzne terchovské, prípadne zázrivské miesta a reálie. Pri hlbšom pozorovaní týchto kresieb však možno zreteľne vystopovať osudové prepojenie autora s univerzálnym duchovným posolstvom a podmanivou mágiou skrytých i obnažených pôvabov majestátneho malofatranského sveta.

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove (5. 7. 2001).

Jednotlivé kresby nesledujú umelé zvýrazňovanie nábožen-stva či tradície na úkor ľudského údelu a podôb každoden-ného života. Naopak, všetko harmonicky prechádza akoby do jedného nekonečného súvislého príbehu, v ktorom má každý odtieň deja svoj prirodzený konkrétny význam a nezastupi-teľné poslanie. Výsledkom je potom celistvá umelcova výpo-veď o našom skutočnom vzťahu k viere, otcovizni, tradíciám, minulosti, dnešku, ale najmä a predovšetkým – k sebe samé-mu, svojim blízkym, ľudskému rodu ...

Netreba už viac slov. Kresby Zdena Horeckého totiž ponú-kajú odpovede na naše prípadné zvedavé otázky aj bez ich pomoci.

Peter Cabadaj

Poznámka – Výstava akad. maliara Zdena Horeckého Kresby z Terchovej bola programovou súčasťou XII. ročníka Cyrilome-todských dní. Uverejnené texty K. Kahouna a P. Cabadaja sa nachádzajú v katalógu výstavy.

Štátny komorný orchester Žilina, Žilinský miešaný zbor, sólisti; Nao Higano (Japonsko), Hana Štolfová-Bandová, Štefan Sedlický – zbormajster, Karol Kevický – dirigent, Pavol Bršlík, Martin Gurbaľ (5. 7. 2001).

Spevácky zbor z Härrydy pri Göteborgu, Švédsko (4. 7. 2001).

■ Priestor pre spojenie kultúry a náboženstva

Horúce júlové slnko bolo vysoko. Na terchovskom chráme sa rozozvučali zvony a sprievod sa pohol od kostola smerom na vrch Oravcove. XIII. Cyrilometodských dní bol v plnom prúde. „Ó Mária, bolestivá, naša ochrana," znie známa mariánska pieseň. Cestu lemujú sväté obrázky s umelými kytičkami v oknách. Ktosi s prídychom konštatuje, že aj im tu chátra „kolchoz" ... „Slovenský náš národ volá," spievajú veriaci a z neďalekých skalísk k ním dolieha nezameniteľná terchovská muzika. „Tak, tohle musím mít v záběru," povedal si ktorýsi turista a už sa štveral za fotografiou. „Ty si mať dobrotivá ...", rozlieha sa pieseň do okolitých dolín. „Alebo je ten kopec väčší ako minule, alebo už telo nevládze, povzdychla si babenka v bielych rukávcoch ...Udychčaná procesia napokon stála na kopci, terchovský pán farár privítal hostí z Lotyšska, z Moravy aj z Heľpy, a mohlo sa začať: V mene Otca i Syna, i Ducha Svätého...Vďaka dvom solúnskym bratom je tu tá možnosť už tisícstoštyridsať rokov.

Záverečný koncert v preplnenom Kostole sv. Cyrila a Metoda, svetoznámy tenor Jozef Kundlák, Žilinský miešaný zbor, Orchester Štátnej opery Banská Bystrica a ďalší účinkujúci dvíhajú poslucháčov zo sedadiel. Vzniká zaujímavý efekt: na dedine sa realizuje druh umenia typický pre metropoly. Vedľa prvotriednych umelcov majú možnosť vystúpiť i tí začínajúci. Program predstavuje mozaiku, kde každý môže prispieť. Na pôde terchovského chrámu vzniká priestor na vzájomné spojenie mnohotvárnej kultúrnej a náboženskej tradície.

XIII. ročník Cyrilometodských dní organizovaný Miestnym kultúrnym strediskom, Farským úradom v Terchovej, Regionálnym osvetovým strediskom v Žiline a Mestským úradom v Žiline, s finančnou podporou Štátneho fondu kultúry Pro Slovakia, prispel isto k jej prehĺbeniu.

Beáta Jarošová
(Žilinský večerník, roč. 11, 9. 7. 2002, s. 1)

Arcibiskup Mons. Ján Bukovský, SVD, pápežský nuncius v Rumunsku (5. 7. 2002).

Svetoznámy tenorista Jozef Kundlák, víťaz Pavarottiho súťaže, so Zuzanou Patrnčiakovou (6. 7. 2002).

Folklórny súbor Pastalnicki z Lotyšska (5. 7. 2002).

■ Posolstvo z vrchu Oravcove

V chrámoch a na mnohých posvätných návršiach našej krajiny sa uplynulú sobotu zhromažďovali jej obyvatelia, aby si pripomenuli 1 140. výročie príchodu vierozvestov sv. Cyrila a Metoda. Terchová bola prvým miestom na území niekdajšej Českej a Slovenskej federatívnej republiky, kde sa v roku 1990 po prvýkrát uskutočnili Cyrilometodské dni –podujatie, ktoré dodnes nemá na Slovensku obdobu. Podujatie, ktoré si svojou mnohorakosťou dokáže stále udržať istú harmóniu medzi náboženským rozmerom a akciami, javiacimi sa ako sprievodné. „Filmový večer, výstava ľudového umenia, vážna hudba, opera, zborový spev, hepeningové programy voľných koncertovaní miestnych a okolitých telies, dychová hudba dotvárali štvordňový program nielen pre dominantnú skupinu veriacich, ale i ostatných návštevníkov, ktorí si mohli prísť na svoje z iných hľadísk," hovorí dramaturg Peter Cabadaj.

K vrcholným momentom patrila 5. júla už tradične púť na vrch Oravcove a bohoslužba. Tentoraz sa na nej vo vynovenom bohoslužobnom priestore, ktorý navrhol akad. sochár Milan Opalka, zúčastnil i predseda Zahraničného výboru NR SR Ján Figeľ. Počas svätej omše odznelo tiež posolstvo vyjadrujúce vieru, že aj pri vstupe do spoločnej Európy bude cyrilo-metodské dedičstvo naďalej trvalým základom kultúry Slovenska a inšpiráciou pre spolupatričnosť národov.

Večer účastníci do posledného miesta zaplnili Kostol sv. Cyrila a Metoda, aby si mohli vychutnať slávnostný galakoncert. „Niekde na začiatku bola myšlienka urobiť cyrilometodiádu. Som veľmi rád, že Terchová ju interpretuje takto svojsky, a hlavne pestrofarebne a pluralitne," dodal Peter Cabadaj.

Beáta Jarošová
(Žilinský večerník, roč. 12, 8. 7. 2003, s. 1)

Nad XIV. ročníkom Cyrilometodských dní v Terchovej prevzal záštitu člen Európskej komisie pre podnikanie a informačnú spoločnosť Ján Figeľ (5. 7. 2003).

■ Spolupatróni Európy Cyril a Metod sviatkovali v Jánošíkovom – teraz aj európskom kraji

Počas uplynulého víkendu sa konal v Terchovej už XIV. ročník Cyrilometodských dní. Nóvum je to, že v sobotu predpoludním, po tradičnej procesii, sprístupnili ďalšiu časť pútnického vrchu Oravcove. Tam akad. sochár Milan Opalka, terchovský rodák, postavil pamätník na počesť spolupatrónov Európy sv. Cyrila a Metoda pri príležitosti 1 140. výročia ich príchodu na Veľkú Moravu. Vzácne dielo vysvätil bývalý dl-

Slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša na vrchu Oravcove (5. 7. 2003).

horočný správca terchovskej farnosti Jozef Šabo. „Boli sme prví, kto vymyslel festival venovaný našim vierozvestom ešte v čase česko-slovenskej federácie. Po nás nasledovali ďalší. Tí už skončili alebo obmedzili oslavy – my pokračujeme! V Terchovej pre umelcov, muzikantov, od folklóru cez rockovú až po vážnu hudbu, ale aj pre spisovateľov a filmových tvorcov je dobré zázemie, podpora ľudí, ktorí to od začiatku až doteraz s festivalom myslia úprimne," uviedol pre Žilinské noviny jeden z tvorcov festivalovej myšlienky Rudo Patrnčiak.

Ešte vo štvrtok v terchovskom kine Jánošík usporiadali večer autorských dokumentárnych filmov Milana Kosca. Premietli film Terchovské pastorále o tunajšom organistovi, bačovi a folkloristovi Vincovi Patrnčiakovi, ako aj film Taký obyčajný príbeh o vnútornej sile 38-ročného vozičkára Jána Mihu ml.

Symfonický orchester Košice, Zbor sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety v Košiciach a sólisti (5. 7. 2003).

V piatok vo vysunutej expozícii Považského múzea otvorili sochársku výstavu sakrálnych diel umeleckého rezbára Viliama Meška V rímskokatolíckom Kostole sv. Cyrila a Metoda celebroval terchovský farár Dušan Šimala slávnostnú svätú omšu; nasledoval tradičný organový koncert Petra Lalinského, vystúpenie Márie Janičíkovej a terchovského ľudu. V sobotu popoludní folklórne koncertovanie stovky členov domácich i hosťujúcich skupín štyrikrát prerušil prudký lejak, pestrý koncert folklóru predsa po prestávkach dokončili. Večer sa v kostole konal slávnostný galakoncert Symfonického orchestra a Zboru sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety z Košíc s dirigentom Karolom Kevickým. Vrcholom koncertu i sviatku svätých Cyrila a Metoda bola 4. časť Beethovenovej Ódy na radosť, ktorá je hymnou Európskej únie. „Keď do Európy, tak so vztýčenou hlavou. Dokázali sme, že aj v Terchovej máme obrovské hodnoty, ktoré do Európy prinášame," hrdo dodáva Rudo Patrnčiak.

Ján Filip
(Žilinské noviny, roč. 4, č. 27/2003, s. 6)

■ Slovo na úvod

Znie to možno neuveriteľne, ale Cyrilometodské dni v Terchovej vstupujú už do svojho pätnásteho pokračovania. Kdesi na ich počiatku stála veľká obetavosť, nadšenie a široký okruh ľudí, ktorí sa rozhodli uviesť do terchovského života niečo nové.

Terchová bola v pamätnom roku 1990 prvým miestom vo vtedajšej Českej a Slovenskej federatívnej republike, kde sa konalo podujatie reflektujúce nadčasový odkaz a posolstvo misie bratov Konštantína – Cyrila a Metoda, spolupatrónov Európy. Po roku 1990 sa pod zjavným vplyvom terchovskej inšpirácie organizovali podobné podujatia v rôznych kútoch Slovenska. Jedine Terchová si však dokázala udržať pravidelnosť, koncepčnosť a pestrú programovú skladbu svojich Cyrilometodských dní!

Pre mňa osobne predstavujú Cyrilometodské dniv Terchovej naplnenie vlastnej vnútornej potreby priniesť do rodného prostredia rozmer kvalitného nadregionálneho podujatia, plne odrážajúceho široký oblúk univerzálneho posolstva solúnskych bratov. Veď práve znalosť cyrilo-metodskej tematiky nás utvrdzuje v presvedčení, že tento národ mal v toku stáročí ideu, ktorá povzbudzovala, inšpirovala, ale najmä posilňovala kresťanské vedomie a identitu slovenského človeka. Je pravdou, že už nás nie je toľko nadchnutých, ako vtedy na začiatku. Treba to brať reálne, pretože eufória, nadšenie a v niektorých prípadoch, žiaľbohu, aj obetavosť či porozumenie časom pominuli. Ešte vždy sa ale nájdu takí, pre ktorých je cyrilometodské dedičstvo posvätnou kategóriou, a nie trápnym prezentovaním úbohej človečenskej prázdnoty. A práve v mene tejto hŕstky ľudí si opätovne dovoľujem napísať, že jubilejný XV. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej ani zďaleka nenapísal ich poslednú kapitolu.

Táto útla publikácia, ktorú sme vydali pri príležitosti XV. ročníka Cyrilo-metodských dní v Terchovej, v stručnosti dokumentuje naše prechádzajúce úsilie a snahu dostať uvedené podujatie do širšieho domáceho i medzinárodného povedomia. Z tohto uhla pohľadu nás veľmi teší, že záštitu nad ju-

bilejným XV. ročníkom prevzal člen Európskej komisie pre podnikanie a informačnú spoločnosť Ján Figeľ. Aj táto významná skutočnosť potvrdzuje, ako okolitý svet vníma terchovskú formu aktualizácie posolstva a odkazu svätých Cyrila a Metoda – spolupatrónov Európy.

Peter Cabadaj

Violončelistka Klaudia Kudjová (4. 7. 2004).

Koncert pre Európu – orchester Filharmónie B. Martinů z Českej republiky, Žilinský miešaný zbor (4. 7. 2004).

■ Cyrilo-metodiáda v Terchovej prichádza s novinkou

Obec Terchová bola v pamätnom roku 1990 prvým miestom na území vtedajšej ČSFR, kde sa uskutočnili Cyrilometodské dni. Na počiatku tejto myšlienky stála ambiciózna skupina nadšencov a najmä skutočnosť, že terchovský rímskokatolícky kostol je najväčším chrámom na Slovensku, zasväteným solúnskym bratom – spolupatrónom Európy. Po vzore Terchovej sa začalo s masívnym celoslovenským organizovaním rôznych cyrilo-metodských podujatí (s rôznorodou úrovňou kvality programu), ktoré sa však udržali len niekoľko rokov. A tak dnes je vlastne Terchová jediným miestom na Slovensku, ktoré si zachovalo vyprofilovanú dramaturgickú líniu a pestrú programovú škálu svojich Cyrilometodských dní.

Cyrilometodské dni v Terchovej sa vždy vyznačovali premyslenou obsahovou stránkou, v rámci ktorej sa harmonicky striedali a prelínali programy duchovného, folklórneho, hudobného, výtvarného, literárneho, filmového či divadelného charakteru. Počas uplynulých pätnástich ročníkov sa v Jánošíkovom kraji predstavilo viacero špičkových slovenských i zahraničných umelcov, ktorí ponúkli publiku strhujúcu atmosféru a silné zážitky.

Blížiaci sa XVI. ročník Cyrilometodských dní ponúka v kontexte svojej programovej časti jednu zaujímavú novinku. Po dlhšom zvažovaní sa organizátori rozhodli plnohodnotne zapojiť do podujatia aj amfiteáter Nad bôrami, ktorý sa v minulosti v súvislosti s Cyrilometodskými dňami využíval len sporadicky. Programom Čo nás spája (s podtitulom Koncert pre Terchovú) by teda mala vzniknúť nová tradícia založená na koncertoch špičkových hudobných zoskupení, určených čo najširšiemu publiku. V tomto roku sa spojili obec Terchová s agentúrami Creomedia a Duna a výsledkom bude program, v ktorom sa okrem iných predstavia také kapely ako Čechomor, Desmod či Arzén. Na svoje si však určite prídu i milovníci muzikálu, pretože súčasťou atraktívneho večera bude tiež predstavenie Mestského divadla v Žilina Maľované na skle, v titulnej úlohe s populárnym Jarom Gažom.

Nikto z organizátorov Cyrilometodských dní v Terchovej nepochybuje o tom, že aj ich XVI. pokračovanie ponúkne okrem podnetných duchovných inšpirácií i uvoľnenú atmosféru, ľudskú bezprostrednosť a spontánnosť.

Peter Cabadaj
(Terchová, roč. 16, 2005, č. 4, s. 2)

Folklórny súbor Východná z Kanady (5. 7. 2005).

2. – 5. JÚL 2005

Muzikál Maľované na skle a jeho hlavný protagonista Jaro Gažo (4. 7. 2005).

■ Umelecký a duchovný unikát

Rozmanitý program, vysoká umelecká i duchovná úroveň, početní návštevníci, bezprostredná atmosféra a skvelé počasie, ktoré pri exteriérových podujatiach znamená polovicu úspechu, sa podpísali pod XVII. ročník Cyrilometodských dní. Najväčší záujem bol už tradične o slávnostnú svätú omšu na vrchu Oravcove. Na tomto duchovnom i umeleckom unikáte hralo tridsať terchovských muzikantov, dychovka, dva speváckе zbory, žalmy spievala Monika Kandráčová.

Program podujatia otvorilo sochárske sympózium, uzavrel ho kurz pre chrámových organistov a kantorov. Medzitým prezentovali knihu Petra Cabadaja Nebo teplo apríl máj, odznel koncert hudobných skupín a sólistov Čo nás spája, folklórny program Posolstvo slovenskému svetu bol venovaný Dňu zahraničných Slovákov. Duchovnú úroveň povýšili večer modlitieb a chvál, evanjelizačný program, procesia veriacich, niekoľko svätých omší či spomienka na život a dielo solúnskych bratov.

XVII. ročníku sa dostalo veľa úcty najmä zo strany najvyšších duchovných predstaviteľov. Navštívili ho naraz dvaja biskupi, nitriansky Mons. Viliam Judák a prešovský eparcha Mons. Ján Babjak. „Je to určitá pečiatka toho, že podujatie za niečo stojí. Je to odmena za to, že Terchová bola prvá v ČSFR, ktorá s takýmto podujatím vyšla na svet, a ostala jediná, ktorá prežila v predstavách, zámeroch, dramaturgii a cieľoch. Pretože cyrilo-metodské dni vznikajú a zanikajú na celom Slovensku," zhodnotil jeden z organizátorov Rudolf Patrnčiak.

Tohtoročné Cyrilometodské dni boli ojedinelé mnohými novými prvkami, ktoré organizátori naplánovali už pred sedemnástimi rokmi – famózna Krížová cesta postavená na vrchu Oravcove, či Ekumenická cyrilo-metodská bohoslužba so zástupcami všetkých kresťanských cirkví. Úspech a veľkoleposť podujatia vysvetľuje Rudolf Patrnčiak jednoducho: „Pomôž si človeče, pomôže ti aj Pán Boh. To prvé musí byť v ľuďoch, ktorí to organizujú, a keď to myslia úprimne, dobre a nezištne, potom im pomáhajú všetci dookola, a ešte aj tí nad nimi."

Božena Simonidesová
(Žilinský večerník, roč. 15, č. 28/2006, s.6)

Jiří Zmožek v amfiteátri Nad Bôrami (3. 7. 2006).

■ Nezabudnuteľné Cyrilometodské dni v Terchovej

Trvali od soboty 1. do stredy 5. júla a bol to ich XVII. ročník. S neobyčajne príťažlivým programom, ktorý oslovil ducha, srdce i telo. Do histórie obce sa tento ročník zapíše aj tým, že Terchová sa stala ďalšou slovenskou obcou, ktorá má svoju vlastnú Krížovú cestu na vrchu Oravcove. Posvätil ju nitriansky sídelný biskup Viliam Judák. „Už dlhšie sme rozmýšľali a pripravovali sa na to, že postavíme Krížovú cestu. Dostali sme sa však k tomu až tento rok“, dozvedeli sme sa od zástupcu terchovského starostu Mariána Zajaca. Autorom terchovskej Krížovej cesty je akad. sochár Milan Opalka, rodák z obce. Keď sme sa s ním prednedávnom stretli na dvore hasičskej

Folklórny súbor Šarišan z Detroitu, Michigan, USA (2. 7. 2006).

zbrojnice, so svojou prácou finišoval. Z kameňa sa pod jemnými údermi dlátka vynárala hlava ukrižovaného Ježiša Krista, vedľa čakali na spracovanie pripravené kamenné kríže a v diaľke bolo vidieť kameň na vrchu Oravcove, ktorý je dnes konečným cieľom Krížovej cesty. „Sme presvedčení, že táto naša Krížová cesta ešte viac obohatí toto pútnické miesto,a že sa tu budú stretávať ešte deti našich detí,“ tvrdí Marián Zajac. Momentálne je Terchová jediným miestom na Slovensku, ktoré si udržalo pestrú programovú škálu a dramaturgiu podujatia, venovaného našim vierozvestom, solúnskym bratom Konštantínovi-Cyrilovi a Metodovi.

Eva Bučová
(MY Žilinské noviny, roč. 7, č. 27/2006, s. 21)

Rudolf Patrnčiak ml.

■ Cyrilo-metodské ekumenické bohoslužby

V rámci Cyrilometodských dní v Terchovej sa v pondelok 3. júla uskutočnil prvý ročník Cyrilometodských ekumenických bohoslužieb. Terchová je známa ako čisto katolícka dedina. O to hodnotnejšie je rozhodnutie miestneho kňaza Jána Halamu prizvať zástupcov iných cirkví v Žilinskom okrese a pripomenúť si solúnskych bratov, ktorí priniesli kresťanstvo aj na dnešné Slovensko, naplniac tak odkaz Pána Ježiša: „Choďte a čiňte učeníkmi všetky národy"... Kresťania z iných denominácií sa na slávnostných bohoslužbách zúčastnili aj so svojimi predstaviteľmi. Evanjelickú cirkev zastupovali pani farárka Andrea Danková a Ján Štrbka, gréckokatolícku cirkev dekan Emil Turiak a Cirkev bratskú kazateľ Tibor Máhrik. Modlitbami i spevom sa všetci prihlásili k ovociu, ktoré priniesli Cyril a Metod. V kázniAndrei Dankovej odznel príbeh istého multimilionára, ktorého keď sa spýtali, čomu vďačí za svoje veľké bohatstvo, dostali túto odpoveď: „Tajomstvo môjho úspechu spočíva v dvoch veciach. Tou prvou je, že mi otec odkázal veľké dedičstvo, a tou druhou, že som ho dokázal ešte viac zveľadiť." Je prirodzené, že človek sa vždy usiluje zveľadiť to, čo má. Platí to aspoň o našich materiálnych záležitostiach, ale či to platí aj o dedičstve, ktoré sme dostali od solúnskych bratov? Na to si už musí odpovedať každý sám...

Ľubo Bechný
(MY Žilinské noviny, roč. 7, č. 27/2006, s.21)

V predvečer XVII. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej bola sprístupnená Krížová cesta, vedúca k pútnickému miestu na vrchu Oravcove. Autorom Krížovej cesty je terchovský rodák, akad. sochár Milan Opalka (druhý zľava); vedľa neho stoja páter Ján Halama, správca farnosti Terchová, a nitriansky diecézny biskup Mons. Viliam Judák.

■ Odkaz svätých Cyrila a Metoda pre súčasnosť

O niekoľko dní budene oslavovať sviatok našich vierozvestov, bratov svätých Cyrila a Metoda. V našej krajine sú na mnohých miestach ich sochy, pomenované sú po nich ulice viacerých miest a dedín na Slovensku. V Terchovej máme hneď niekoľko dôvodov, prečo si stále pripomínať ich odkaz, dýchajúci stáročiami. Mnohé myšlienky sú hodné na to, aby sme ich bližšie skúmali. V našej obci máme kostol zasvätený solúnskym bratom, ktorý je najväčší na Slovenku. Ako prvá obec vo vtedajšej ČSFR sme v roku 1990 pripravila kultúrno-spoločenské podujatie, ktoré odštartovalo tradíciu cyrilometodských slávností v Terchovej.

Počas uplynulých sedemnástich ročníkov sa v Terchovej uskutočnilo veľké množstvo vystúpení umelcov slovenského, európskeho, ale aj svetového formátu. Našu obec navštívili viaceré významné osobnosti kultúrneho, duchovného, spoločenského či politického života na Slovensku. Vo svetle dávnej histórie jasne si uvedomujeme, že posolstvo svätcov so Solúna má pre nás mnohorozmerný význam. Kresťanstvo tu síce bolo aj predtým, ale pospolitý ľud tomu nerozumel. Dnešní spolupatróni Európy, svätí Cyril a Metod, preložili mnohé knihy Písma, aby vtedajší ľud porozumel posolstvu Evanjelia a ľahšie tak mohol prijať do srdca vieru v Krista. Pre náš národ to malo i existenčný význam, pretože iba vďaka stromu našej viery sme dokázali prekonať mnohé nepriaznivé historické obdobia. Svätí Cyril a Metod položili jeden zo základných kameňov našej národnej existencie. V dnešnej globalizujúcej sa epoche nesmieme na tento dôležitý historicky fragment zabúdať. Vždy niečo nejako začalo a niekam smeruje. Niekedy mám silný pocit, že zavrhujeme všetko to dobré, vďaka čomu sme prežili až do dnešných čias, a častokrát prijímame bezduché predstavy o svete a nechávame sa unášať pseudokultúrou. Človek si z tej „bohatej ponuky" nevie vybrať...

Pre budúce generácie bude dôležité, aby sviatok svätých Cyrila a Metoda neoslavovali iba z povinnosti, ale aby pamä-

Schola Gregoriana Pragensis z Českej republiky (5. 7. 2007).

tali na odkaz, ktorí tu zanechali, že kresťanstvo ochránilo náš národ pred nebezpečenstvami asimilácie a pravé preto ich misia bola pre nás životne dôležitá.

Ján Miho ml.
(Terchová, roč. 18, 2007, č. 3, s.1)

V rámci 3. medzinárodného sochárskeho sympózia boli v prírodnej galérii vo farskej záhrade sprístupnené ďalšie umelecké diela.

Katedrálny zbor sv. Jána Krstiteľa z Prešova (6. 7. 2007).

■ Cyrilo-metodiáda v Terchovej (XVIII. pokračovanie)

Cyrilometodské dni v Terchovej sa vždy vyznačovali premyslenou obsahovou stránkou, v rámci ktorej sa harmonicky striedali a prelínali programy nábožensko-duchovného, folklórneho, hudobného, výtvarného, literárneho, filmového, divadelného či športového charakteru. Nedávno skončený XVIII. ročník tohto podujatia, ktorý sa konal 5. – 8. júla 2007, nadviazal na predchádzajúce roky, pričom vo viacerých ohľadoch išiel v programovom rámci ešte ďalej. Do kategórie nezabudnuteľných duchovných zážitkov sa z pohľadu zúčastnených istotne zapíšu slávnostná Cyrilo-metodská svätá omša (5. 7.), ktorú na pútnickom vrchu Oravcove celebroval Mons. Marián Gavenda, Krížová cesta na vrchu Oravcove (6. 7.), či nedeľňajšia slávnostná svätá omša v Kostole sv. Cyrila a Metoda, ktorú v priamom prenose Rádia Lumen celebroval nitriansky biskup Mons. prof. ThDr. Viliam Judák, PhD. (8. 7.)

V rámci 3. medzinárodného sochárskeho sympózia bolo v prírodnej galérii vo farskej záhrade sprístupnených ďalších

Lucie Bílá a Petr Malásek so Štátnym komorným orchestrom Žilina (8. 7. 2007).

päť zaujímavých umeleckých diel. Pri príležitosti Dňa zahraničných Slovákov sa 5. 7. uskutočnil tradičný program folklórnych súborov a skupín Posolstvo slovenskému svetu. V ten istý deň sa konal v Kostole sv. Cyrila a Metoda komorný program Maiestas Dei (stredoveká polyfónia v interpretácii špičkového pražského telesa Schola Gregoriana Pragensis). V amfiteátri Nad bôrami v sobotu 7. 7. koncertovala populárna česká speváčka Lucie Bílá s orchestrom Petra Maláska.

XVIII. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej vyvrcholil v nedeľu 8. 7. popoludní pôsobivým galaprogramom, v ktorom v Kostole sv. Cyrila a Metoda účinkovali Štátny komorný orchester Žilina s renomovaným dirigentom Karolom Kevickým, Popradský detský zbor ZUŠ, huslista Rudolf Patrnčiak ml., Lucie Bílá a Petr Malásek.

TASR

■ Cyrilometodské dni v Terchovej

Aké sú dnešné Cyrilometodské dni v Terchovej? Napredujú – stagnujú? Ako sa budú vyvíjať v ďalších rokoch? Odpoveďou na prvú otázku je pre mňa fakt, že sa Cyrilometodské dni stávajú tradíciou. Už takmer dvadsaťročnou! Stávajú sa niečím, čo je samozrejmé, čo musí byť. Stávajú sa tradičnými.

Vďaka tvorivosti ľudí však nechýbajú nové prvky, napríklad sochárske sympózium alebo v poslednom ročníku v premiére uvedený film o pátrovi Jozefovi Šabovi, SVD. Cyrilometodské dni majú jasnú a stálu štruktúru, a tou sú navzájom sa dopĺňajúce duchovné a kultúrne podujatia. Avšak nejde tu o jednoduché kopírovanie jedného ročníka tým nasledujúcim. Cyrilometodské dni prinášajú svoje odpovede na duchovné potreby a očakávania ľudí. Jednou z takýchto odpovedí bola Krížová cesta, postavená na vrchu Oravcove v roku 2006. Dnes už tvorí súčasť slávnosti a zároveň vypĺňa aj ostatné dni roka. Je odpoveďou na očakávania miestnych ľudí i návštevníkov Terchovej. Keby nebolo Cyrilometodských dní, pravdepodobne by nebolo ani kamenného oltára a miléniového Cyrilo-metodského stĺpa na Oravcovom. Nebolo by Krížovej cesty, nebolo by sochárskej galérie vo farskej záhrade, kurzu chrámových organistov, nebolo by toho dňa, keď sa ráno zobudíme a pri kostole vejú zástavy: žlto-biela – pápežská, bielo-modro-červená s dvojkrížom – slovenská, i tá zeleno-žlto-biela – terchovská. Nebolo by tých dušu presvecujúcich sviatočných dní, keď sa stretáme v chráme i v svojich rodinách, nebolo by v kalendári zaznačené: Cyrilometodské dni v Terchovej. Na druhej strane, keby nebolo Terchovej a Terchovcov, čo by bolo... Bolo by o čosi smutnejšie na svete.

Cyrilometodské dni majú svoje čaro. Vďaka ľuďom, ktorí sú ich protagonistami, a i vďaka programu, ktorý je pre tých istých ľudí istou odmenou a zároveň aj výzvou – ako viac vnímať krásu, ako lepšie žiť. Verím, že XIX. ročník osláv svätých solúnskych bratov v Terchovej priniesol mnoho krásnych chvíľ, čas na modlitbu, adoráciu, spomínanie i zamyslenie nad svojim životom. Mal som pocit, že o scenár sa postaral sám Pán Boh. Posúďte sami.

Galaprogram XIX. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej. Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala, sólisti: Rudolf Patrnčiak ml. /husle/, Michaela Wdówková /husle/, CZ (6. 7. 2008).

Ak budú Cyrilometodské dni aj naďalej odpoveďou na dôležité otázky, ktoré si v živote kladieme, máme dôvod tešiť sa na jubilejný XX. ročník i na tie nasledujúce.

Ján Halama, SVD
správca farnosti
(Terchová, roč. 19, 2008, č. 4, s.2)

Monika Kandráčová, v pozadí terchovské speváčky a speváci (5. 7. 2008).

Na XIX. ročníku Cyrilometodských dní v Terchovej sa zúčastnil aj riaditeľ Biskupského úradu novozriadenej Žilinskej diecézy Mons. Michal Baláž (prvý zľava); vedľa neho stoja páter Ján Halama, správca farnosti Terchová, a Juraj Blanár, predseda Žilinského samosprávneho kraja, s manželkou.

■ O cyrilo-metodskej idei

Tretie tohtoročné vydanie novín je z podstatnej časti venované dvadsiatemu pokračovaniu Cyrilometodských dní v Terchovej. Dovoľte mi preto, milí priatelia, aby som sa ako ich najmladší spoluzakladateľ aspoň v stručnosti podelil o svoje pocity, bezprostredne spojené s blížiacim sa jubilejným ročníkom nášho podujatia.

V prvých mesiacoch pamätného roka 1990 sa mnohí idealisti naplno oddávali eufórii z nadobudnutej politickej a náboženskej slobody. Úžasnú erupciu uvoľnenej energie, tvorivosti a nápadov sme sa v Terchovej snažili pretaviť aj do všestranného priblíženia a najmä aktualizovania nadčasového odkazu byzantskej misie svätých Cyrila a Metoda –patrónov tunajšieho kostola. Správca farnosti páter Jozef Šabo a duša miestnej kultúry Rudo Patrnčiak ma čoraz naliehavejšie začali oslovovať v súvislosti so zamýšľaným zámerom pripraviť v našej obci programovo bohaté, celoslovenské cyrilo-metodské podujatie. Čoskoro sme sa v rámci pravidelných diskusií zhodli v tom, že univerzálne posolstvo misie solúnskych bratov predstavuje hodnotu, ku ktorej sa treba neustále vracať ako k fundamentu našej viery, vzdelanosti a národnej hrdosti. Osobne som často zdôrazňoval myšlienku dedičstva otcovizne, v toku stáročí spájanú práve s odkazom pôsobenia sv. Cyrila a Metoda na Veľkej Morave. Naša zamýšľaná snaha bola postavená na neochvejnom presvedčení, že cyrilo-metodská idea nikdy neprestala žiť v kresťanských a národných dejinách Slovenska a Slovákov. Účinne sa prejavovala ako živý prameň viery a nádeje, ktorý generácie predkov povzbudzoval v krajne zložitých časoch našich dejinných osudov.

Určite nepreženiem, keď napíšem, že už prvý ročník Cyrilometodských dní priniesol do Terchovej niečo výnimočné a jedinečné. Ako vôbec prví sme ponúkli Slovensku i vtedajšej federácii podujatie, ktoré sa otvorene, sebavedomo, kultivovane a atraktívne zároveň prihlásilo k duchovným hodnotám európskeho kultúrneho dedičstva. Možno si to vtedy zainteresovaní ani neuvedomovali, ale ďalší vývoj potvrdil, že naša iniciatíva významne prispela nielen k prehĺbeniu viery,

Piaty ročník sochárskeho sympózia (2. 7. 2009).

národného povedomia a vlastenectva, ale aj európskej identity. Iste, prišli roky, keď sa ani Cyrilometodské dni nevyhli problémom a stagnácii. Nič to však nemení na skutočnosti a úprimných pocitoch hrdosti, že vďaka neúnavnému obetavému úsiliu a šľachetnosti zanietených jednotlivcov Terchová odolala náporu všakovakých pseudotrendov i odstredivých tendencií (napísané až priveľmi jemne) a dokázala si prirodzene udržať svoj vlastný vysoký cyrilo-metodský kredit. Určite nie je nijaká náhoda, že opäť ako jediná na Slovensku!

Jubilejný XX. ročník ponúka vzácnu príležitosť na spomínanie, rekapituláciu i hľadanie ciest, ako ďalej. V tejto súvislosti vrelo odporúčam prečítať si knižnú Pamätnicu Cyrilometodských dní v Terchovej, ktorá práve vychádza pri príležitosti dvadsiateho pokračovania podujatia. Vždy sa ale snažme mať na zreteli, že práve spolupatróni Európy, svätí Cyril a Metod, sú jasným dôkazom a potvrdením toho, že na pomyselnej stavbe monumentálnej európskej duchovnosti je nezanedbateľná časť muriva aj naša – slovenská!

Peter Cabadaj

(Terchová, roč. 20, 2009, č. 3, s. 1)

Lúčnica (4. 7. 2009).

■ Zapojme sa do osláv

Keď sa povie Cyrilometodské dni, predstavíme si zrejme rôzne veci. Niekto začiatok letnej sezóny, iný povie malé Jánošíkove dni, iný pomyslí na svätých Cyrila a Metoda, ktorí kedysi s námahou ohlasovali evanjelium našim predkom. Niekto iný možno vo svojich myšlienkach zaletí 60 rokov naspäť, keď sa pod vedením dôstojného pána farára Štefana Bittera podarilo dokončiť veľkolepý chrám, zasvätený slovanským vierozvestom; a ešte iný spomenie každodenné starosti, hospodársku krízu, respektíve osobnú krízu, o ktorej nevie nikto, iba on(a) sám(a).

Blíži sa sviatok sv. Cyrila a Metoda a my sme o 20 rokov starší, ako sme boli na začiatku toho všetkého. Prečo tá námaha, prečo tá reklama, prečo to všetko? Aby sme nezabudli! Zabúdanie je, zdá sa, to najčastejšie, čo postihuje človeka. Avšak spomínať a vo svetle včerajška hodnotiť dnešok, je to, čo robí človeka človekom. Človek má pamäť, zviera iba inštinkt a nevyhnutnosť konania. Človek má slobodnú vôľu a možnosť rozhodovať sa, ako kráčať ďalej. Pamäť je však základom rozhodovania.

Som rád, že sú také dni, keď môžeme spomínať tak nejako spoločne; a myslieť dopredu, tiež spoločne. To je ďalší rozmer bytosti zvanej človek – byť spolu, kráčať spolu, byť tu pre druhého a sláviť. Slávenie spolu s ostatnými nie je strata času. Vďaka sláveniu si uvedomujeme, že niekam patríme, že sa hlásime k istým hodnotám, ktoré vyznávame spoločne. Vďaka sláveniu chápeme lepšie, aký je cieľ nášho života.

Tento rok budeme po dvadsiaty raz spomínať, sláviť, tráviť čas spolu, uvažovať o hodnotách, alebo sa jednoducho tešiť z dní, ktoré nám Pán Boh dal. Ako organizátori chceme blížiace sa dni naplniť tým najlepším, čo sme dokázali z možného vybrať a uskutočniť. Nie je ľahké tvoriť každoročne program, ktorý osloví a pritiahne mnohých. Myslím si, že jubilejný ročník nezaostane za predchádzajúcimi. Naopak! Po duchovnej stránke budú Cyrilometodské dni naozaj reprezentačné. Hlava miestnej cirkvi, diecézny biskup Mons. Tomáš Galis, bude sláviť spolu s snami Cyrilo-metodskú sv. omšu na vrchu Oravcove. Žilinská diecéza bude mať 5. júla v Terchovej domovský stánok, veď solúnski bratia sú jej patróni. Gréckokatolícky biskup Mons. Peter Rusnák z Bratislavy a chrámový zbor Chryzostomos prinesú orientálny kresťanský rozmer; pripomenú, odkiaľ k nám sv. Cyril a Metod prišli – z Byzancie. Program stretnutia mládeže so zaujímavými témami, koncert popredných kresťanských skupín zo Slovenska i z Čiech pridajú opäť niečo nové do spoločného „koša“ osláv. O kultúrne vyžitie tiež nebude núdza, veď nás čaká nádherné vystúpenie jubilujúcej 60-ročnej Lúčnice. Záverečný galakoncert i ekumenická bohoslužba, to všetko je XX. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej.

Vzhľadom na celkovú krízu máme pripravený bohatý hodnotný program. Srdečne všetkých pozývam zapojiť sa do osláv. Verím, že si každý z vás nájde niečo svoje ,a že sa vás osobne niečo dotkne. Niečo, čo vás povzbudí a pohne dopredu.

páter Ján Halama, SVD
správca farnosti
(Terchová, roč. 20, 2009, č. 3, s. 2)

■ „Bol to kvalitný a najmä dôstojný jubilejný ročník“

Tohtoročné oslavy priniesli mnoho zaujímavých podujatí. Hlavnou atrakciou však bolo vystúpenie Lúčnice v amfiteátri Nad bôrami ,s programom 60 rokov krásy v réžii Jána Ďurovčíka. Okrem nej sa predstavili aj Malí gratulanti, dychová hudba Dubňanka, spojené terchovské muziky, bratislavský chrámový zbor Chryzostomos... Cyrilometodské dni zavŕšil v kostole galakoncert Krása hudby, v ktorom účinkoval spevácky zbor umeleckého súboru Lúčnica v sprievode orchestra Zlaté husle.

Vráťme sa však na úvod osláv. Počas otváracieho programu XX. ročníka, ktorý sa konal 2. júla 2009 v Kultúrnom dome Andreja Hlinku, ocenil správca farnosti páter Ján Halama zakladateľov a dlhoročných podporovateľov podujatia. Symbolickú cyrilo-metodskú knihu zo skla si prevzali páter Jozef Šabo, Viliam J. Gruska, Peter Cabadaj, Milan Opalka, Rudolf Patrnčiak (zakladatelia) a Soňa Řeháková (riaditeľka Krajského kultúrneho strediska v Žiline).

„Cyrilometodské dni sú podujatím, ktoré nám závidí celé Slovensko,“ vyjadril sa Rudolf Patrnčiak, spoluorganizátor podujatia a riaditeľ Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej. Na margo programu sa vyjadril, že išlo o „kvalitný a najmä dôstojný jubilejný ročník. Všetko vyšlo podľa plánu, aj počasie nám prialo. Mám pocit, že publikum bolo najpočetnejšie za celé tie roky. Momentálne vládne maximálna spokojnosť.“ Podujatie malo aj medzinárodný rozmer. Na oslavách sa napríklad objavili návštevníci z Kene, Číny či Austrálie.

Pri príležitosti jubilejného ročníka vydali organizátori knižnú publikáciu Petra Cabadaja a predstavili film Milana Kosca Verní odkazu svätých Cyrila a Metoda. Obidve zaujímavé diela plasticky mapujú uplynulých 19 rokov podujatia.

Agilný všestranný tvorca M. Kosec má s Terchovou veľa skúseností. Ako fotograf sa zúčastnil na takmer všetkých ročníkoch osláv solúnskych bratov, o obci nakrútil aj niekoľko filmov. Jeho prácu si Terchovci obľúbili, a preto sa zhostil úlohy zrealizovať spomínaný dokument. Vznikla tak mozaika záberov z omší, popri nich je zachytených množstvo sprievodných akcií, ktoré sa doteraz uskutočnili. Išlo o rôzne koncerty, programy pod sochou Juraja Jánošíka, ekumenické bohoslužby, slávnostné prezentácie knižných publikácií (edícia Terchovská poézia)... Vo filme sú tiež sekvencie z vystúpení Štátneho komorného orchestra Žilina, Martina Babjaka, Lucie Bílej, ako i miestnych umelcov. Cyrilometodské dni však nie sú len o vystúpeniach. Za celým podujatím stoja osobnosti, bez ktorých

2. – 5. JÚL 2009

Cyrilo-metodská svätá omša vrch Oravcove – v popredí žilinský biskup Mons. Tomáš Galis (5. 7. 2009).

by podujatie nemalo taký význam a hĺbku. Autor im vo svojej snímke venoval niekoľko minút. „Film je vlastne poďakovaním všetkým organizátorom, ktorí boli vytrvalí a bez ktorých by to nemalo význam," uviedol M. Kosec.

Jana Danihelová
(Žilinský večerník, roč. XIX, 2009, č. 28, s. 1, krátené)

■ Drahí rodáci!

S potešením som prijal správu o organizovaní (už) jubilejného XX. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej. Patríme so svojou rodinou i s niektorými spoluobčanmi k pravidelným účastníkom tohto sviatku solúnskych bratov, našich vierozvestov, ktorým je zasvätený aj váš nádherný stánok Boží, a ktorý taktiež slávi svoje okrúhle jubileum. Aj v Dunajskej Lužnej ešte žijú pamätníci i samotní účastníci výstavby kostola, pričom svojou troškou sme v minulosti mali tú česť prispieť do programu Cyrilometodských dní.

Krása hudby – orchester Zlaté husle a Dalibor Karvay (5. 7. 2009).

Vždy sme sa tešili a tešíme, že prežijeme vo vašej malebnej obci, farnosti i nádhernej Božej prírode krásne chvíle, bohaté na duchovné, kultúrne i spoločenské zážitky, že znovu pookrejeme na tele i na duchu. Všetkým účastníkom – vám domácim, i nám hosťom – veľmi dobre padne, keď sa aspoň na pár dní zamyslíme nad svojou minulosťou, súčasnosťou i budúcnosťou, aby sme na chvíľu zabudli na starosti tohto sveta, aby sme Pánu Bohu aj ľuďom poďakovali za dobrodenia, ktorých sa nám ako národu i jednotlivcom cez stáročia dennodenne dostáva. Aj keď si to nie vždy uvedomujeme, aby sme si vyprosili silu i požehnanie do ďalších rokov. Program v Terchovej, duchovný aj kultúrny, tomu všetkému vždy nasvedčoval.

Želajme si, aby aj po dvadsiatom pokračovaní podujatia platilo: Nech nám všetkým – organizátorom, účinkujúcim, divákom i poslucháčom – je vždy odmenou pocit z dobre vykonanej práce, vo vzájomnom obohatení sa, v rozšírení svojho kresťanského i ľudského rozmeru.

Ladislav Cingel
starosta obce Dunajská Lužná
(Terchová, roč. 20, 2009, č. 4, s. 9, krátené) s. 1)

■ Tvorivá a užitočná cesta pre všetkých

Keď nastúpite do rozbehnutého vlaku, je zdanlivo jednoduché pokračovať v ceste. Smer cesty, dopravný prostriedok i vlakvedúci sú jasní.

Do diania Cyrilometodských dní som vstúpil v roku 2004, keď som bol menovaný za správcu farnosti Terchová. Bol som milo prekvapený, že oslavy slovanských vierozvestov majú v obci dobré organizačné zázemie, najmä zo strany Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej, a menovite Rudka Patrnčiaka. Nebolo ťažké zapojiť sa do započatého diela. Kompozícia cyrilo-metodských osláv bola daná pri prvom ročníku a tejto sa ako organizátori držíme dodnes. Podujatie má vždy snahu osloviť ducha súčasného človeka prostredníctvom posolstva viery a kultúry.

Keď sa blížime k 21. pokračovaniu nášho cyrilo-metodského seriálu, uvedomujem si, že napriek jasnej ceste i štruktúre každým rokom potrebujeme vložiť do podujatia tvorivosť. Nechceme totiž, aby sa dobre sledovaný seriál stal telenovelou. Nejde o lacnú zábavu. Je pravda, v predchádzajúcich rokoch sme experimentovali, s cieľom osloviť ešte širší okruh ľudí – napríklad rockovými koncertmi v amfiteátri. Naďalej však chceme udržať líniu náročnosti i duchovnej hĺbky. Tým, že od dvadsiateho ročníka vstupuje do osláv solúnskych vierozvestov v Terchovej Žilinská diecéza, dostáva podujatie novú náplň. Svätí Cyril a Metod sú totiž od ustanovenia novej diecézy (14. 2. 2008) vyhlásení za jej patrónov. Hoci to dosiaľ nikto nahlas nepovedal, 5. júl sa stal de facto diecéznou púťou na čele s miestnym biskupom Tomášom Galisom. Ide o nový impulz, ktorý stavia pred nás ďalšie výzvy.

Aké Cyrilometodské dni chceme mať počas nasledujúcich dvadsať a viac rokov? Z pohľadu farského spoločenstva by som si želal, aby sa udržala dobrá spolupráca s obcou a kultúrnymi inštitúciami. Po duchovnej stránke si želám, aby čím viac šudí mohlo prichádzať do Terchovej a nájsť to, čo inde nenájdu – najmä v spojitosti: Kostol sv. Cyrila a Metoda a vrch Oravcove.

Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala a jeho hostia (5. 7. 2010).

Chceme , aby tieto miesta čoraz viac priťahovali ľudí, aby tu nachádzali duchovné zmierenie, duševný odpočinok a silné posolstvo. Tomu by mali napomôcť zmeny prostredia, najmä: časť farskej záhrady by sa mohla premeniť na zátišie s jaskyňou Panny Márie, lavičkami a pekne upraveným areálom, aby tu pútnici a turisti, ktorí prídu do Terchovej, ale aj domáci veriaci mohli v tichu stráviť chvíle sami so sebou i s Pánom Bohom. Vrch Oravcove by mal mať prívod elektrického prúdu, aby mohlo byť miesto našich pútí a modlitieb zvýraznené. Taktiež si prajem, aby sme v Terchovej prostredníctvom značiek dobre nasmerovali našich hostí na vrch Oravcove, kde sa nachádza Krížová cesta a oltár s miléniovým Cyrilo-metodským stĺpom. Želal by som si, aby sa vrch Oravcove využil ešte viac na duchovné podujatia; čiastočne sa tak už deje. Keď k nám prichádzajú kňazi s mládežou, neraz si vykonávajú Krížovú cestu i sv. omšu na vrchu Oravcove. Rovnako by som si prial, aby sme počas Cyrilometodských dní dokázali osloviť viacerých kňazov, aby sem prichádzali a vysluhovali sviatosť zmierenia – tak, ako to býva na iných pútnických miestach.

Toto všetko je však možné za jedného predpokladu: že si zachováme a ešte viac osvojíme postoj ústretovosti, že budeme voči ľuďom, ktorí prichádzajú do Terchovej, pohostinní a ochotní vstúpiť s nimi do komunikácie. Ľudia, ktorí prichádzajú do hôr, totiž nehľadajú iba hory, ale – a možno predovšetkým – ľudskosť a pokoj, ktorý kdesi stratili. Ak má cyrilometodská idea splniť svoje poslanie, potom musíme neustále vychádzať zo seba a deliť sa so skúsenosťou svojej viery. Bolo by, samozrejme, zvláštne, keby sme vieru neodovzdávali najskôr svojim deťom.

Želám si, aby ďalšie Cyrilometodské dni boli testom našej viery, ako aj inšpiráciou pre našu vieru uskutočňovanú v každodennom živote.

Pred procesiou na vrch Oravcove (5. 7. 2010).

Vlak je teda rozbehnutý. Ideme tým istým smerom ako pred 20 rokmi. Nech je to naďalej cesta tvorivá a užitočná pre všetkých.

páter Ján Halama, SVD,
správca farnosti
(Terchová, roč. 21, 2010, č. 3, s. 2)

■ Naplnený odkaz vierozvestov

Počas predĺženého víkendu, od 2. do 5. júla 2010, sa v Terchovej konal už XXI. ročník Cyrilometodských dní. Okrem svätých omší, Krížovej cesty na vrch Oravcove bol pripravený aj bohatý sprievodný program, v rámci ktorého dostali priestor i domáci umelci. Zároveň si organizátori pripomenuli 20. výročie vzniku obecných novín Terchová.

Slávnostná prezentácia knižnej publikácie Made in Terchová. V popredí páter Jozef Šabo, ktorý nás medzičasom navždy opustil (2. 7. 2010).

Tento ročník dopadol nad očakávanie dobre. V nedeľu a pondelok prišlo do Terchovej množstvo návštevníkov, pútnikov, pričom ich počet prevýšil návštevnosť z minulých ročníkov. „Počas štyroch dní trvania podujatia prišlo 10 tisíc ľudí. Najviac ich bolo v pondelok na vrchu Oravcove, kde sa konala slávnostná Cyrilo-metodská sv. omša, ktorú celebrovala Jeho Excelencia Jozef kardinál Tomko; okrem množstva kňazov sa na nej zúčastnil aj žilinský biskup Tomáš Galis. Odhadom prišlo asi 3 tisíc veriacich," zhodnotil návštevnosť Rudolf Patrnčiak, organizátor podujatia.

Kardinál Jozef Tomko pred miestnym kostolom, zasvätenom solúnskym bratom, privítal zástup veriacich spolu s 30-člen-

Slávnostný koncert pri príležitosti Roka kresťanskej kultúry. Huslista Rudolf Patrnčiak ml. a Štátny komorný orchester Žilina (4. 7. 2010).

nou terchovskou muzikou, množstvom pútnikov a dychovou hudbou Dubňanka, ktorá sprevádzala procesiu veriacich na vrch Oravcove.

Hoci sú Cyrilometodské dni v Terchovej duchovným podujatím, okrem omší sa v tunajšom chráme a pod sochou Juraja Jánošíka konalo aj viacero koncertov. Vystúpili napríklad Simona Martausová a Band z Považskej Bystrice, Out of Control z Prešova, T6, Divadelný klub DIK z Čičavy...

V nedeľu sa v kostole uskutočnil slávnostný koncert pri príležitosti prebiehajúceho Roka kresťanskej kultúry, na ktorom okrem Štátneho komorného orchestra Žilina s dirigentom Leošom Svárovským z Českej republiky účinkovali aj techovskí umelci Veronika Zajacová, Anna Dávidíková, Rudolf Patrnčiak mladší, ako i trnavský miešaný zbor Tirnavia so svojimi sólistami a s renomovaným organistom a skladateľom Stanislavom Šurinom.

Na sviatok slovanských apoštolov, v pondelok 5. júla, sa konal záverečný koncert podujatia. V galaprograme účinkoval Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala z Bratislavy. „Koncert bol dôstojnou bodkou za celým podujatím a nádhernou pozvánkou na ďalší ročník. Prítomní na ňom boli aj otec kardinál a otec biskup," povedal R. Patrnčiak.

Cyrilometodské dni v Terchovej sa už niekoľko rokov nesú v znamení ekumenizmu. V rámci programu dostávajú priestor zástupcovia všetkých kresťanských cirkví pôsobiacich v Žilinskom okrese Pravidelne sa tiež koná gréckokatolícka sv. liturgia, ktorú tento rok pripravili veriaci zo Žiliny.

Integrálnou súčasťou podujatia boli aj ďalšie významné sprievodné akcie. Terchovci oslávili 20. výročie vydávania svojich obecných novín. „Noviny Terchová a Cyrilometodské dni idú spolu ruka v ruke už dvadsať rokov, keďže vznikli taktiež v roku 1990. Preto sa program Naše noviny uskutočnil v rámci cyrilo-metodských osláv," zdôvodnil R. Patrnčiak. Zároveň slávnostne uviedli do života knižný titul Made in Terchová; publikácia je výberovo zostavená z úvodníkov, ktoré sa v rozpätí rokov 1990 – 2010 objavili na titulnej strane novín. Autorom publikácie je Peter Cabadaj, spoluzakladateľ a spoluorganizátor Cyrilometodských dní a zároveň zakladateľ novín Terchová.

„Podarilo sa nám naplniť celý obsah podujatia, ako i odkaz svätých Cyrila a Metoda – spolupatrónov Európy, patrónov Žilinskej diecézy a terchovského kostola –, a to vierou, kultúrou aj písmom. Tento ročník naplnil naše túžby i očakávania," zhodnotil na záver očividne spokojný Rudolf Patrnčiak.

Jana Danihelová
(Žilinský večerník, roč. XX, 2010, č. 29, s. 2)

S pútnickou palicou

S pútnickou palicou,
chodníkom či ulicou
prichádza osnovateľ
svätý Cyril.
Jeho písmo – cyrilika,
ako šťava z hrozna cvrliká,
zreje, ako burčiak bliká
a v povetrí šuští,

popíjame dáždik slov,
ochutnáme jeho mušty,

pociťuje ich každý...
... Vierozvestovia prišli
a ostali navždy!

Štefan Balák

Kardinál Jozef Tomko (5. 7. 2010).

■ „Žiť dedičstvo otcov“

Je to už rok, čo našu obec počas Cyrilometodských dní poctila svojou návštevou výrazná osobnosť moderných slovenských dejín – kardinál Jozef Tomko. Skutočná osobnosť, v prítomnosti ktorej sa človek stáva svedkom prirodzenej autority, duchovnej hĺbky, dôstojnosti i nefalšovanej ľudskosti.

Bolo to tak počas svätej omše na Oravcovom, ale aj pri spoločnom obede či záverečnom koncerte v našom kostole. Kardinálove priame slová z homílie – ako „žiť dedičstvo otcov“ – smerovali ponad terchovské končiare aj do ostatných slovenských dolín, krajov, dedín i miest. Vo svojej úvahe kládol osobné otázky: „Aká je naša viera? Ako ju žijeme? Ako sa prejavuje v našom živote: v každodennej modlitbe, v práci, v škole, v rečiach, v rodine? Aké miesto dávame Bohu a Jeho slovu? Ako uplatňujeme svoju vieru na verejnosti, ako ovplyvňuje naše spoločenské názory a kroky, ako nás usmerňuje v kultúrnom a politickom zápolení?“

Aj vtedy ako dnes by sme sa mnohí pri odpovediach asi škrabali poza uši a neostávalo by nič iné, iba úprimne dať šancu svedomiu a jeho hlasu. Mám pocit, že v čase, ktorý žijeme, akosi priveľa energie míňame na vzájomné výčitky, príliš sa snažíme držať protivníka v šachu, hoci nám samým pritom hrozí mat.

Na záver nás kardinál Tomko nezabudol povzbudiť slovami sv. Pavla, ktoré môžu dať nášmu životu zmysel. „Znášajte sa navzájom v láske a usilujte si zachovať jednotu ducha vo zväzku pokoja.“

Pred dverami je ďalšie, v poradí už XXII. pokračovanie Cyrilometodských dní. Jeho Excelencia kardinál Jozef Tomko síce nepríde, ale aj tento ročník ponúka dostatok duchovného programu, ktorý nám môže dať odpovede na otázky, čo zazneli z jeho úst pred rokom. Tak to skúsme!

Marián Zajac
(Terchová, roč. 22, 2011, č. 3, s. 1)

Cappella Istropolitana (3. 7. 2011).

■ Oslavy vyvrcholili výnimočným galakoncertom

Galaprogramom v Kostole svätých Cyrila a Metoda vyvrcholil 5. júla XXII. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej. Účinkovali v ňom svetoznáma operná speváčka Eva Urbanová z Českej republiky, sólisti Stanislav Šurin, Rudolf Patrnčiak mladší a spevácky zbor a orchester Lúčnice.

Vzhľadom na nepriaznivé počasie organizátori presunuli predpoludňajšiu slávnostnú omšu s procesiou na vrch Oravcove do kostola. Omšu celebroval žilinský diecézny biskup Tomáš Galis, ktorý zdôraznil, že odkaz sv. Cyrila a Metoda spočíva vo viere a vo vzdelaní. „Vzdelanie je potrebné, aby sa človek mohol uplatniť v dnešnej Európe. Ale rovnako je potrebná viera, aby sa mohol uplatniť aj sám pred sebou, pred Bohom, pred ostatnými. Tým, že sv. Cyril a Metod koreň už mali, boli pripravení v spoločenskom, a mohli by sme povedať aj vo vtedajšom politickom živote. Rovnako tiež mali skúsenosť

Svetoznáma česká sopranistka Eva Urbanová s klaviristkou Zuzanou Patrnčiakovou (5. 7. 2011).

Spevácky zbor Lúčnica (5. 7. 2011).

z mníšskeho života – skúsenosť s Bohom! Toto je taký náboj pre človeka, že keď to nesie v sebe, potom zvládne všetky situácie. A kamkoľvek je poslaný, zastane si tam svoje miesto," skonštatoval biskup Galis.

Súčasťou bohatého štvordňového programu podujatia bola aj výstava Cyrilo-metodské tradície v tvorbe Umeleckej besedy Slovenska, či mládežnícka sv. omša a po nej večer modlitieb a chvál so sviatosťou zmierenia. V nedeľu 3. júla po prvý raz v histórii spoločne slúžili sv. omšu terchovskí rodáci v kňazskom a rehoľnom povolaní z celého sveta. Pondelňajší program ponúkol Krížovú cestu. „Obec tu vybudovala pri príležitosti Cyrilometodských dní kalváriu, ktorá je duchovným miestom pre veriacich a pútnikov; zároveň však ide aj o modernú galériu. Nechýbala ani liturgia sv. Jána Zlatoústeho, teda gréckokatolícka sv. omša, a folklórny program, v ktorom sa predstavila Nebeská muzika a jej hostia," uviedol riaditeľ Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Rudolf Patrnčiak.

(Žilinský večerník, roč. XXI, 2011, č. 28, s. 1)

■ Milí Terchovci!

Bolo u vás fantasticky, ako vždy, a bolo pre nás cťou môcť prispieť k tohtoročným oslavám svätých Cyrila a Metoda aj našou troškou „do mlyna". Sme veľmi šťastní, že umenie Lúčnice má u vás takú odozvu, a či už to bol v minulosti tanečný program alebo tento rok koncert speváckeho zboru s orchestrom, mali sme vždy pocit, že tancujeme, spievame a hráme pre svojich najbližších. Vaše spontánne reakcie boli vždy tak nádherne úprimné a srdečné, ako bola vždy štedrá i vaša pohostinnosť. Tešilo nás aj to, že sme mohli tento rok ako hosťa sprevádzať rodáka z Terchovej, výborného huslistu Rudolfa Patrnčiaka mladšieho, ktorý bol ako sólista ozdobou nášho koncertu.

Vždy je pôžitkom spolupracovať s ľuďmi, ktorí robia svoje povolanie z lásky, a práve s takými sa u vás stretávame. Vieme, že to nie je vôbec žiadna samozrejmosť, a koľko to stojí síl. Je to obdivuhodné a nasledovania hodné.

Dovoľte mi preto aj menovite poďakovať za veľkú podporu starostovi obce Viktorovi Vallovi, jeho zástupcovi Mariánovi Zajacovi, predstaviteľom Žilinskej diecézy na čele s otcom biskupom Galisom, predsedovi Žilinského samosprávneho kraja Jurajovi Blanárovi a jeho kolegom, správcovi farnosti v Terchovej pátrovi Krutákovi a ďalším pátrom pôsobiacim v obci, ako aj všetkým ostatným, ktorí toto podujatie podporili a zorganizovali. Zvlášť chceme poďakovať ústrednej postave kultúrneho života v obci – riaditeľovi Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Rudolfovi Patrnčiakovi.

Rudko, Tvoje nadšenie, elán a pracovitosť prinášajú výsledky, ktoré ďaleko prekračujú hranice Terchovej, ba dokonca i Slovenska. Veľmi si Tvoju prácu vážime a obdivujeme energiu, ktorú dokážeš vydať, a kvalitu, ktorú dokážeš ponúknuť. Si skvelý človek, organizátor, umelec i priateľ. Za to všetko veľká vďaka.

Dať si za celoživotný cieľ snahu zachovávať a aj ďalej odovzdávať „dedičstvo otcov", také bohaté a mimoriadne, je veľkým záväzkom, ale zároveň i výsadou. Nie všetkým je takáto možnosť daná a nie všetci ju aj vedia s úctou a zodpovednosťou zvládnuť. No som hlboko presvedčený a cítim, že práve Terchovci a Lúčničiari sa pri realizácii tohto plánu stávajú jednou veľkou rodinou, silným duchovným spoločenstvom, ktoré sa k tomuto záväzku nielen právom hrdo hlási, ale ho aj s láskou napĺňa. Veľmi si želám a prosím, aby nám bolo dané v tom zotrvať čo najdlhšie.

Marián Turner
riaditeľ Umeleckého súboru Lúčnica
(Terchová, roč. 22, 2011, č. 4, s. 2 – 3)

Prvokrajina

Na nebesiach svieti luna
vierozvestom zo Solúna,
zrazu je lampou – tvrdé jery
rozsvecuje všetky smery.

Každé prečo má tiež preto,
putuje – Cyril a Metod,
peši, loďou a či vozom,
putujú s pomocou Božou.
Nebáli sa a či báli,
prekonali nehody:
vetry, blesky, búrky,
tancujúce kalambúrky
Pokým k nám doputovali,
do Prvosveta Slovienov.
To bolo ich doménou.

Boli tam, kde neboli,
učili, kde neučili,
prekonali nehody,
dočkali sa úrody.

Ich snaženiu v celej kráse
napovedá verš v Proglase:
„Lebo bez kníh sú nahé všetky národy."

Ver, SLOVO aj národ zrodí!

Štefan Balák

2. – 5. JÚL 2011

Kňazi terchovského pôvodu (3. 7. 2011).

Speváčky z Terchovej – Anna Dávidíková a Veronika Zajacová.

■ Terchová bola v roku 1990 prvá!

Procesia veriacich a slávnostná svätá omša, ktorú celebroval žilinský diecézny biskup Tomáš Galis, otvorili XXIII. ročník Cyrilometodských dní v Terchovej. Biskup Galis pripomenul, že dňom 5. júla 2012 začína celoslovenská obnova národa, ktorá vyvrcholí na budúci rok pri príležitosti 1 150. výročia príchodu slovanských apoštolov do našich krajín. „Každý rok, aj pri iných príležitostiach, spievame: Dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane. A tým dedičstvom je živá viera. Takže, napriek horúcemu slnku chcem povzbudiť k tomu, aby naša viera bola živá," skonštatoval okrem iného žilinský diecézny biskup. Správca terchovskej rímskokatolíckej farnosti Pavol Kruták zdôraznil, že svätí Cyril a Metod zostávajú pre ľudí vo farnosti patrónmi a orodovníkmi.

Cyrilometodské dni podľa riaditeľa Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Rudolfa Patrnčiaka tradične ponúkajú bohatý kultúrny a spoločenský program. „Vo štvrtok popoludní sa v kostole predstavilo na koncerte Liverpoolske oratórium 170 účinkujúcich – Symfonický orchester Slovenského rozhlasu, Detský spevácky zbor, Miešaný spevácky zbor a štyria sólisti Slovenského národného divadla v Bratislave, sólisti svetových operných scén. Piatková Krížová cesta v kostole bola po prvý raz scénickom prevedení hercov žilinských divadiel. V sobotu sme mali turisticko-športovo-oddychový program pre mládež a ekumenickú bohoslužbu, na ktorej sa pravidelne zúčastňujú predstavitelia kresťanských cirkví okresu Žilina. Nechýbala ani liturgia sv. Jána Zlatoústeho, teda gréckokatolícka omša. Program zavŕšil v nedeľu voľný promenádny koncert Nebeskej muziky z Terchovej," dodal Patrnčiak. Pripomenul tiež, že Terchová bola v roku 1990 prvým miestom na území vtedajšieho Česko-Slovenska, kde sa uskutočnili Cyrilometodské dni, a že terchovský rímskokatolícky kostol je najväčším chrámom na Slovensku zasväteným solúnskym bratom, spolupatrónom Európy – svätým Cyrilovi a Metodovi. „Prišli sme ako prví s myšlienkou, že si chceme tento sviatok uctiť, udržať, rozvíjať a zveľaďovať do budúcnosti. Popri podujatiach, ktoré tu máme, nám chýbal typ podujatia, ktorý by na-

Nebeská muzika (8. 7. 2012).

pĺňal a sýtil dušu. Bola tu silná skupina organizátorov na farskom úrade, obecnom úrade a kultúrnom stredisku, ktorí sa dali dohromady a vedno kráčajú až dodnes," uzavrel Rudolf Patrnčiak.

(TASR, 5. 7. 2012)

■ Paul McCartney: Liverpoolske oratórium

Non nobis solum sed toti mundo nati (Nie pre seba samých, ale pre celý svet sme boli zrodení). Toto latinské motto je etickým posolstvom diela Liverpoolske oratórium, ktoré Sir Paul Mc Cartney skomponoval na objednávku Kráľovskej liverpoolskej filharmonickej spoločnosti pri príležitosti 150. výročia jej založenia v roku 1991.

Liverpoolské oratórium (5. 7. 2012).

Autor tak nečakane, ale o to veľkolepejšie vstúpil na pole tzv. „vážnej hudby", a keďže sa tvrdohlavo odmieta naučiť noty, v priebehu písania diela úzko spolupracoval s Carlom Davisom, autorom úspešných opusov filmovej hudby. V súlade s tradičnou oratoriálnou formou dielo pozostáva z ôsmich veľkoryso rozvrhnutých častí, pričom zhudobnený text je tiež vlastným McCartneyho výtvorom. Rozvíja tu príbeh mladej dvojice – Shantyho a Mary Dee, ktorý by sa však mohol prihodiť komukoľvek z nás, a ktorý presvedčivo odráža pocity, radosti, napätie a frustrácie dnešného rodinného života. Je to príbeh o strate a opätovnom nájdení lásky, nevinnosti, mieru a predovšetkým viery. Nájdeme tu mnoho autobiografických prvkov, ale je to aj príbeh nás všetkých, ktorí žijeme v dnešnej nepokojnej, hlučnej a dynamickej dobe. Dielo veľmi živo a plasticky zachytáva nádeje, ašpirácie, krízy, ale aj vtipné recesie moderného sveta.

Procesia veriacich (5. 7. 2012).

Biskup Tomáš Galis v Dekréte, ktorým vyhlasuje Rok svätých Cyrila a Metoda v Žilinskej diecéze, píše: „... so zreteľom na duchovné dobro Žilinskej diecézy a vedený vlastným prianím, aby náš národ zostal verný kresťanskej viere a kultúre predkov, ktorú tvorili solúnski bratia Cyril a Metod, aby spájal staré s novým, a tak kráčal za pravým pokrokom po bezpečnej ceste, ktorú oni chránia a osvetľujú, aby nezabudol, že dôstojnosť slobodných národov sa neopiera o vojská a hmotné bohatstvo, ale o svornosť občanov, o rodinné cnosti, o mravnú bezúhonnosť, o zachovanie práva a spravodlivosti, o úprimnú úctu a ochranu všemohúceho Boha... vyhlasujem Rok sv. Cyrila a Metoda v Žilinskej diecéze...“

Aj keď na prvý pohľad ťažko hľadať spojitosť medzi sv. Cyrilom a Metodom a dielom P. McCartneyho, pri dôkladnejšej analýze všetky atribúty, uvádzané v Dekréte biskupa Galisa, v ňom nachádzame. Práve preto sme sa rozhodli uviesť toto oratórium v deň štátneho sviatku sv. Cyrila a Metoda práve v Kostole sv. Cyrila a Metoda v Terchovej. Uctili sme si tým nielen príchod pre náš národ tak významných solúnskych bratov na naše územie, ale zároveň si pripomenuli 20. výročie česko-slovenskej premiéry tohto diela a v neposlednom rade, tak ako celý hudobný svet, nedávne 70. narodeniny P. McCartneyho.

Návštevníci koncertu si dielo vypočuli v excelentnom obsadení: Miriam Garajová, Sisa Lelkes Sklovska, Miroslav Dvorský, Martin Malachovský, detský spevácky zbor Pressburg Singers (zbormajsterka Jana Rychlá), Spevácky zbor Lúčnica (zbormajsterka Elena Matušová) a Symfonický orchester Slovenského rozhlasu pod taktovkou výnimočného a mimoriadne všestranného talianskeho dirigenta Waltera Attanasiho. Veríme, že sme takto dôstojným spôsobom prispeli k Roku sv. Cyrila a Metoda.

Linda Berlinová
(Terchová, roč. 23, 2012, č. 3, s. 5)

Aj let čajky ich príchod kreslí

Aj let čajky ich príchod kreslí,
všíma si to,
čo priniesli,
kreslí ich pri Dunaji,
krídelkami vanie,
škriabe,
pod Devínom stromoradie
rozdáva kresby,
obrazy...,
... kreslí cesty Cyrila a Metoda,
kreslí – čo niesli
do našej zeme,
čo zasiali – to aj my žneme,
podarí sa nám pozmeniť
príbeh
pre večnú božiu niť?

Štefan Balák

■ Šírenie odkazu v Terchovej

V minulých dňoch viac ako inokedy doslova celým územím Slovenska rezonovali podujatia bezprostredne súvisiace s 1 150. výročím príchodu vierozvestov svätých Cyrila a Metoda na územie obývané našimi predkami.

UNIKÁTY POD MALOU FATROU

Viete však aj to, že práve rázovitá Terchová – známa najviac ako rodisko legendárneho zbojníka Juraja Jánošíka – učupená medzi kopcami a dolinami Malej Fatry bola už v roku 1990 prvým miestom na území vtedajšieho Česko-Slovenska, kde sa uskutočnili Cyrilometodské dni?! Dôvodov bolo a stále je viacero. Stalo sa tak aj preto, že terchovský rímskokatolícky kostol je najväčším chrámom na Slovensku zasväteným solúnskym bratom, spolupatrónom Európy. Inak sa teda do nášho rozprávania vstúpiť nedá. Iba príbehom tohto kostola, ktorý je tak trochu tajomný, trochu dobrodružný, hlavne však plný skutočnej viery a lásky. Úzko spojený s ľudom Terchovej i výnimočným človekom, čo prišiel medzi nich. Ako medzi svojich. Človek k ľuďom a po ňom aj nový kostol k svojim veriacim. Posúďte sami...

História a jej tunajší pamätníci nám prezrádzajú, že od druhej polovice 30. rokov minulého storočia Terchovci čoraz viac pociťovali potrebu väčšieho a priestrannejšieho chrámu. S konkrétnou myšlienkou nakoniec prišiel svieži mladý um a silná viera mladého kňaz Štefana Bittera – terchovského farára v rokoch 1937 – 1958, z ktorého iniciatívy bol pred šiestimi desiatkami rokov vybudovaný súčasný Kostol sv. Cyrila a Metoda. Agilný Bitter bol hneď po príchode na svoje kňazské pôsobisko nadšený prostredím a najmä ľuďmi, ktorí sa mu stali veľmi blízkymi. Neskôr spomínal, ako na polnočnej omši i na Božie narodenie býval vtedajší Kostol sv. Martina preplnený tak, že ani jabĺčko by nepadlo na zem. „Spievali známe vianočné piesne, ale prednes, temperament, prízvuk – to všetko dýchalo niečím svojským, terchovským. Srdce mi plesalo vianočnou radosťou a začal som byť hrdý na to, že môžem byť

Na vrchu Oravcove (7. 7. 2013).

farárom takýchto farníkov. Jedno mi však prišlo veľmi ľúto: všetci sa nedostali do kostola. Chrám bol pre toľkých návštevníkov malý. Mnohí veriaci nemohli sledovať bohoslužby, modlili sa len vonku... Myšlienka postaviť väčší chrám vo mne žila stále. Po pár rokoch som svoju veľkú túžbu, vybudovať nový kostol, prejavil verejne. A bol som šťastný, že veriaci i vedúci činitelia obce súhlasili...“

Opäť sa raz slovo a myšlienka stali skutkom. Po získaní financií a vykopaní základov položili v roku 1942 základný kameň. Na jeseň už bola stavba postavená, omietnutá a pokrytá drevеným šindľom. Ešte raz však osud vyskúšal silu viery tamojších ľudí. Začiatkom jari 1945 neobišiel krutý vír vojnového besnenia ani Terchovú. V apríli popolom ľahlo 155 obytných domov, plamene pažravo zhltli i farskú budovu. Vtedy sa ponúklo riešenie. Priam akoby vopred a prezieravo pripravené zhora a realizované ľuďmi na zemi. Skrátka, poškodeným ponúkla prístrešie hrubá stavba kostola. Medzi jeho múry sa uchýlili ako doma. Úžasné, nie? Uznajte, to sa nedá vymyslieť, to sa musí stať!

Slovenská filharmónia (7. 7. 2013).

OD OLTÁRA PO BETLEHEM

Po dokončení stavby zhotovili, pravdaže, hlavný oltár. Dnes sa nad ním ako jeho neodmysliteľná súčasť vypína mohutný kríž s Ježišom Kristom. V hlavnej chrámovej lodi nájdeme v dvoch radoch 23 symetricky usporiadaných lavíc. Tri chrámové lode sú od seba oddelené mohutnými okrúhlymi stĺpmi. Nádherný strop hlavnej lode je kazetový, bočné lode majú jednotlivé stropy rovné. Aj zvony majú svoje osudy a životy tunajších našli doslova živé pokračovanie. Všetky tri totiž preniesli zo starého Kostola sv. Martina. Ozaj, najstarší a najväčší, s krásnym menom Juraj, je pôvodný. Pochádza ešte z prvej polovice 18. storočia.

Čas sa naplnil a slávnostná konsekrácia Kostola sv. Cyrila a Metoda v Terchovej sa udiala v októbri 1949 za prítomnosti nitrianskeho biskupa Eduarda Nécczeya. Náš príbeh kostola, ľudí a človeka môže mať len jediné zákonité a logické zakončenie. Po biskupovom boku v tých okamihoch hrdo a dojato slúžil svätú omšu otec myšlienky nového chrámu vdp. Štefan Bitter.

Pravdaže, interiér kostola prešiel v ostatných rokoch podstatnými premenami. Jeho súčasťou sa stala Krížová cesta. priečelie sanktuária vyplnili drevené plastiky solúnskych vierozvestov. V roku 1976 vytesali tunajší (chýrni!) kamenári obetný oltár. Cyrilo-metodskú tematiku v interiéri evokujú pôsobivé okná. Sú na nich prostredníctvom leptov vyobrazené motívy práve z daného obdobia našich dejín. Rastislav píše žiadosť byzantskému cisárovi Michalovi III., solúnski bratia prijímajú poverenie na misiu, „zhotovujú" reč i písmo, učia nových veriacich, po neľahkom živote dokonávajú jeden po druhom svoju významnú púť pozemským životom... To je len niekoľko detailov zo spomínaných leptov. Aby sme nezabudli, už pri vchode nás víta ďalšia zvláštnosť a unikát. Drevený betlehem vyhotovený domácimi majstrami. Majstrovské dielo rozdelili autori na dve časti: prvá je venovaná samotnej Terchovej a starým ľudovým remeslám, druhá biblickým príbehom Nového zákona. Prvýkrát bol vystavený na Vianoce roku 1976 a odvtedy robí radosť všetkým. Podobne ako interiér, aj exteriér chrámu sa v priebehu rokov zmenil na nepoznanie. Z posledného obdobia vzišli predovšetkým impozantné sochy vierozvestov nad hlavným vchodom, priam pozývajúce svojimi širokými gestami veriacich, aby vstúpili dnu. Ale aj súsošie Snímanie z kríža, nachádzajúce sa pred vchodom do sakristie, a pozlátený dvojramenný kríž na hlavnej veži... Ešte čosi. Nie nepodstatné a neaktuálne. V máji začali Terchovci pokrývať svoj kostol novou strechou – cez domáce firmy vlastnými silami a za vlastné peniaze. Aby aj takto prejavili svoj úprimný vzťah k viere, ale aj odkazu predkov našich i svojich vlastných. Je to tak, terchovský kostol s cyrilo-metodským patrocíniom predstavuje naozajstnú architektonickú dominantu tejto malebnej doliny. Stal sa vyhľadávaným miestom pre návštevníkov okolitého kraja v dni všedné i sviatočné. Inak to nebolo ani počas Cyrilometodských dní 2013...

SILNEJŠIE AKO BÚRKY

Nielen pre spomínané prvenstvá, ale aj vďaka zanieteným ľuďom a spojenej ochote vybudovať jedinečnú a silnú tradíciu sú obec Terchová a (jej) Cyrilometodské dni stále živým a silným impulzom. Priznajme si otvorene, v súvislosti s významným jubilejným rokom sme sa veľakrát stretli až s devalváciou myšlienky a skutkov, čo ho zrodili a majú posilňovať i súčasníkov. V Terchovej však ide o silu so všetkými naznačenými a výsostne pozitívnymi atribútmi. „Prišli sme ako prví s myšlienkou, že si chceme takýto sviatok uctiť, udržať, rozvíjať a zveľaďovať do budúcnosti. Popri podujatiach, ktoré tu máme, nám chýbal taký typ, ktorý by napĺňal a sýtil dušu," povedal

Arcibiskup Cyril Vasiľ s biskupom Tomášom Galisom (6. 7. 2013).

Staroslovienska omša (5. 7. 2013).

viac na vysvetlenie riaditeľ Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Rudolf Patrnčiak, skúsený organizátor, zapálený (lokál)patriot a výborný folklórny hudobník.

V dňoch 4. – 7. júla sa teda v Terchovej konal už 24. ročník Cyrilometodských dní, ku ktorých úspešnému a dôstojnému priebehu prispeli mnohí Slováci z rôznych končín našej vlasti, ale aj zahraniční hostia a účinkujúci. Hoci ešte v úvodný štvrtok večer sa program, ktorý sa mal konať pod otvoreným nebom, menil, nič (naozaj nič!) nemohlo narušiť na všetko pripravenú osvedčenú dramaturgiu a priebeh širokospektrálne naplneného podujatia. No hlavne silu jeho koreňov vyrastajúcich z hĺbky dejín, dobre živených presvedčením súčasníkov.

Piatok otvorila sviatosť zmierenia a dvojica svätých omší. Mimoriadnym zážitkom bola Staroslovienska omša Pavla Kršku pre sóla, miešaný zbor, komorný súbor a organ, ktorú celebroval Mons. Ladislav Stromček, generálny vikár Žilinskej diecézy. Popoludnie v kostole patrilo hudobno-dramatickému pásmu Cyril a Metod, v ktorom účinkovali členovia Divadelného klubu Makovice pri Krajskom kultúrnom stredisku v Žiline a spevom chrámových piesní ho obohatil spevácky súbor Cantica Collegium musicum z Martina, vedený dirigentom Štefanom Sedlickým. Z moderátorského miesta sa zas prihovoril herec a riaditeľ Slovenského komorného divadla v Martine František Výrostko. Sobota sa začala Liturgiou sv. Jána Zlatoústeho, gréckokatolíckou omšou, ktorú celebroval arcibiskup Cyril Vasiľ, SJ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi. Atmosféru po hudobnej stránke doplnil miešaný chrámový zbor Chrystomos z Vranova nad Topľou. Dramaturgicky výborne ju bezprostredne po skončení doplnilo slávnostné uvedenie nového knižného vydania veľbásne Proglas.

Proglas, čiže Predslov Konštantína Filozofa, je veršovaným predhovorom k staroslovienskemu prekladu Biblie. Je vôbec prvou literárnou pamiatkou v staroslovienčine. Jej pergamenovú verziu z 13. storočia objavil v roku 1858 ruský slavista Hiljferding a potom takmer ďalšie storočie trvalo, kým ju historik Ratkoš a ďalší vrátili aj do slovenských reálií. A po nich iní literárni vedci i básnici. Stačí aktuálne pripomenúť kolektívne dielo autorov Proglas (Preklady a básnické interpretácie), vydané Literárnym informačným centrom...

Počas Cyrilometodských dní po prvýkrát prezentovala Slovenská národná knižnica ďalšie pozoruhodné vydanie diela. Ako jedinečnú knihu, v ktorej je Predslov písaný hneď v troch jazykoch: v slovenčine, staroslovienčine a macedónčine. Ako pripomenul jej zostavovateľ Stojan Lekoski, macedónsky prekladateľ pôsobiaci na Slovensku už sedem rokov, takto chcel opäť spojiť juh a stred Európy (odkiaľ prišli vierozvestovia a potom smerovali aj kroky ich žiakov) a pripomenúť blízkosť kultúr dvoch slovanských národov. K tomu smeroval aj výber ilustrácií... Aj knihy majú svoje osudy, zdôraznil arcibiskup Vasiľ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi. Pripomenul tiež, že v Proglase dominuje obraz „slova“, ktorý možno interpretovať aj ako písmo, vzdelanie, alebo ako označenie Biblie či Ježiša Krista. Proglas bol dlho považovaný za prozaické dielo, no výskumy dokázali, že ide o kvalitnú básnickú skladbu. Jej štýl je bohatý na zvukovo účinné prostriedky. Aj tento rozmer umocnil prednes majstra interpretácie Jozefa Šimoniča.

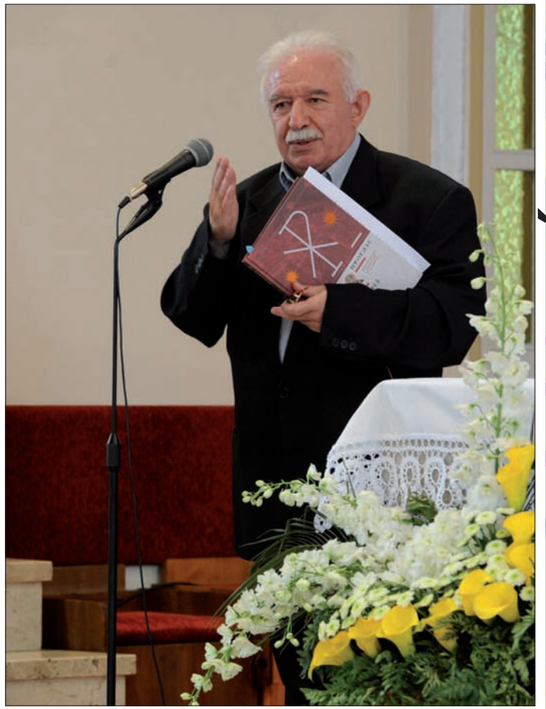

Stojan Lekoski – slávnostná prezentácia veľbásne Proglas (6. 7. 2013).

Nedeľa býva tradične (a logicky) na program najbohatšia. Po skončení omše, celebrovanej pátrom provinciálom Jánom Halamom, SVD, sa od kostola hore plátnom Terchovej začala vinúť pestrofarebná živá stužka. Terchovský ľud – často bolo vidieť i nádherné kroje, ktoré farebnosti celého obrazu pridávali ľrečitú sviežosť – a terchovské muziky viedli veriacich v procesii na vrch Oravcove, ktorého posledné desiatky metrov zdobí ďalší unikát: Krížová cesta z dielne tunajšieho rodáka (ako ináč!) akademického sochára Milana Opalku, vytvo-

rená aj za pomoci miestnych (ako ináč!) z kameňa mosta, čo vznikol pod rukami domácich majstrov kamenárov. Tam už omšu celebroval Mons. Tomáš Galis, žilinský biskup. Poobede ešte zaznela na Námestí Andreja Hlinku dychovka a bodkou za ďalším ročníkom celého podujatia bol galakoncert Slovenskej filharmónie.

Zmysel a naplnenie Cyrilometodských dní najlepšie precítil každý, kto počas štyroch dní aspoň na chvíľu pobudol v Terchovej. A či navštívil aspoň jedno z mnohých podujatí a prostredníctvom bohatstva myšlienok a hĺbky viery v nich zakomponovaných precítil tú ohromnú silu, vyvierajúcu až z hĺbky času spred 1 150 rokov... Silnejšiu ako sila búrky, čo párkrát zahrmela nad Terchovou a či neďalekými Tiesňavami, Vrátnou, Malým i Veľkým Rozsutcom. Pevnejšiu ako skala povestného Mnícha na horizonte pri pohľade z centra dediny.

Bezprostredne po skončení podujatia sme oslovili zastupujúceho starostu obce Mariána Zajaca a riaditeľa Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Ruda Patrnčiaka.

R. Patrnčiak: „Najväčšie poslanie vidím v objasnení a priblížení posolstva sv. Cyrila a Metoda širokej verejnosti. V prijatí a uvedomení si zmyslu a poslania ich misie. Tu nejde len o to, aby sme si zopakovali dejepis, ale dôkladne sa zaoberali ich odkazom, ktorý je dnes taký aktuálny ako v časoch, keď prišli na Veľkú Moravu. Tento ročník hodnotím ako úspešný a dôstojný. Prítomnosť mnohých pútnikov, návštevníkov, turistov, ale i domácich obyvateľov nám naznačuje, že energia a námaha, ktorú sme vložili do tohto podujatia, má zmysel. Ľudia to potrebujú. Na nás záleží, či budeme ochotní svoju službu obetovať Cyrilometodským dňom aj v budúcnosti, aby sme ich nielen udržiavali, ale aj zveľaďovali. Po každom uskutočnenom ročníku si kladiem otázku, či pokračovať ďalej. Únava, radosť i sklamania robia svoje. Pritom ale viem, čo by som chcel realizovať o rok, dva, vo vzdialenejšej budúcnosti. Pred nami je jubilejný 25. ročník nášho podujatia. Je to aj správny čas na zhodnotenie toho, čo sa nám podarilo a či nepodarilo uskutočniť. Či cesta, ktorou sme sa vydali, je správna, alebo nie. Ale aj, ako chceme pokračovať ďalej. Verím, že naše rozhodnutia budú úprimne a požehnané.“ **M. Zajac:** „Ide o pripomínanie si, zveľaďovanie a šírenie nadčasového odkazu solúnskych vierozvestov sv. Cyrila a Metoda, prostredníctvom čoho môžeme zasievať impulzy a námety, aby toto posolstvo bolo živé i žité medzi ľuďmi.“

Ostáva nám s týmito presvedčenými slovami vrelo súhlasiť a tešiť sa na budúci rok. To budú mať tunajšie (ba vlastne nás všetkých!) Cyrilometodské dni svoje zrelé štvrťstoročie. Terchovci určite už dnes pripravujú niečo mimoriadne...

Igor Válek

(Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 28, s. 7)

■ Milí priatelia!

Som veľmi rád, že som mohol spolu s vami všetkými prežiť tie krásne slávnostné okamžiky v rámci Cyrilometodských dní v Terchovej. Bolo to pre mňa ešte o to vzácnejšie, že ste prijali moje dielo – oratórium Cirillo-Metodiada – s takou radosťou, akej som bol svedkom. Každý, kto v súčasnosti komponuje novú hudbu, sa musí usilovať okrem svojich umeleckých ideí najmä o priazeň poslucháčov; hudba je predsa pre ľudí, pre ich potešenie, povzbudenie a povznesenie ducha.

Slávnosť chvíle u vás bola celkom určite umocnená aj skutočnosťou, že sme všetci spoločne boli svedkami nádherného výkonu Slovenskej filharmónie, filharmonického zboru a Štefana Bučka pod vedením dirigenta Leoša Svárovského. Myslím, že hovorím za mnohých, ak považujem ich výkon za nielen nádherný, ale aj sústredene hlboký, prenikajúci do duše, čo je zaiste najmä vecou textu Jána Hollého, ktorého som vášnivým obdivovateľom.

Chcel by som vám všetkým úprimne poďakovať za krásny čas, ktorý sme v Terchovej mohli stráviť.

Egon Krák

(Terchová, roč. 24, 2013, č. 4, s. 3)

Poézia

Poézia – zelený dom,
je príroda,
je chrám...,
... kedy sa ti
na druhom brehu odovzdám,
ó, podobenstvo smrti,
hľa..., blesk sa na mňa rúti,
ozvenou hlasného zvona,
ó, poézia – kráľovná,
dumám o Rastislavovom vnuknutí,
keď k nám putovali zo Solúna,
prežili veľa drám...
... výjav Poézia,
ako čeliť smrti,
na púti z Byzancie k nám
a do Ríma.

Kráčam po ulici
a pri mne sedmopočetníci
vo všetkých vzrastoch a pádoch,
v pokore,
ktorá dvíha hore –
sýti Slovenov,
lebo trpia hladom po rodnej reči,
po viere.

Čo by bol národ bez písmen,
ktoré zasiali učitelia z Byzancie?!
Rastú do neba,
v hlaholskom dome:
Cyrilo-Metodovo,
chutia ako kus božieho chleba
nanovo...

Štefan Balák

Poznámka: Básne Štefana Baláka pochádzajú zo zbierky Sedmopočetníci, ktorá vyšla zásluhou vydavateľstva EBEN v roku 2013. Autor svoju knižku venoval 1 150. výročiu príchodu svätých Cyrila a Metoda na naše územie. Š. Balák pochádzal z oravskej obce Lokca. Zomrel v januári 2014 vo veku nedožitých 70 rokov.

■ CYRILO-METODSKÁ TEMATIKA V KONTEXTE SLOVENSKEJ UMELECKEJ SPISBY

So všestrannou činnosťou svätých Konštantína-Cyrila a Metoda sú okrem iného neodmysliteľne spojené aj počiatky našej slovesnosti, bezprostredne súvisiace s christianizáciou v staroslovenskom jazyku (hlaholika, cyrilika). Pamiatky v ňom vytvorené – písané aj mladšou cyrilikou – sa stali súčasťou literárneho a kultúrneho fondu v slovanských oblastiach, ktoré patrili do sféry východnej, byzantsko-ortodoxnej cirkvi. Z korpusu textov, určených pre potreby kultu a zachovaných v neskorších odpisoch najmä bulharskej, srbskej a ruskej redakcie, sa k veľkomoravskému obdobiu vzťahujú najmä legendy Život Konštantína a Život Metoda, predstavujúce príkladné ukážky hagiografického štýlu. Sústreďujú sa na kľúčové etapy pôsobenia oboch vierozvestov, vecným obsahom sú to skôr náboženské spory a obrany, ako forma zápasu o svätosť . V každom prípade ale platí, že ide o najstaršie a najvýznamnejšie písomné pramene, ktoré svedčia o pôsobení solúnskych bratov a umožňujú nazrieť do náboženských, politických a kultúrnych kulís Veľkomoravskej ríše. Ich vierohodnosť dosvedčujú mnohé iné pramene.

Najstaršou slovenskou a zároveň i slovanskou básňou, ktorá vznikla na území dnešného Slovenska, je Proglas (863 – 867), čiže Predspev k svätému Evanjeliu. Za jej autora sa považuje zakladateľ slovanského písomníctva, tvorca písma a šíriteľ kresťanskej viery na Veľkej Morave Konštantín Filozof (sv. Cyril). Báseň Proglas je prvým, jedinečným a skutočným literárnym dielom, objasňujúcim veľkosť a význam kresťanskej viery. Písmo a knižná vzdelanosť je tu chápaná ako podstata ľudského pokroku, spájajúca sa predovšetkým s rozvojom kultúrnosti, ktorá je nenahraditeľnou podmienkou na prekonanie živočíšnych pudov a zvyklostí predkresťanského života. Proglas teda predstavuje akúsi „nástupnú plochu" na šírenie Božieho slova, ktorú práve prostredníctvom literárnych aktivít začali na našom území solúnski bratia, pokračujúc neskôr prekladom štvorice Evanjelií, Skutkov apoštolských, Žaltára a celého Starého zákona.

Básnik Teodor Križka vníma Proglas ako „jednu z najkrajších a najdokonalejších básní svetovej literatúry, ktorej význam pre naše národy sa rovná takmer objaveniu nového kontinentu alebo v novších podmienkach nálezu života na inej planéte. Napísaná je písmom, ktorého prvý znak tvorí kríž a ten kríž má niesť národom spasiteľné Slovo – tak aj ponad tisícročie premosťuje slovenský a macedónsky národ."

Pri príležitosti 1 150. výročia príchodu solúnskych bratov na naše územie vyšli v roku 2013 dve pozoruhodné publikácie, venované Proglasu. Prvú vydala Slovenská národná knižnica a ide o slovensko-macedónsku verziu pertraktovaného diela. Báseň Proglas preložil Eugen Pauliny a prebásnil ju Viliam Turčány. Autormi sprievodných textov a štúdií sú arcibiskup Cyril Vasiľ, sekretár Kongregácie pre východné cirkvi, historik Matúš Kučera a básnik Teodor Križka. Druhá kniha s názvom Proglas. Preklady a básnické interpretácie vyšla zásluhou Literárneho informačného centra. Prekladmi, textami a básňami do nej prispeli Jozef kardinál Tomko, Viliam Turčány, Ľubomír Feldek, Ján Buzássy, Mila Haugová, Ján Zambor, Katarína Džunková, Juraj Kuniak, Daniel Hevier, Erik Ondrejička, Anna Ondrejková, Rudolf Jurolek, Dana Podracká a Miroslava Vallová.

JEDINEČNÝ VKLAD BERNOLÁKOVCOV

Z obdobia, ktoré nasledovalo po zániku Veľkej Moravy, sa nezachovala nijaká dokumentácia o tom, že by sa naši predkovia držali abecedy, ktorú im doniesli solúnski bratia. Prešli storočia a o sv. Metodovi a jeho diele neostala u nás prakticky nijaká stopa. Situácia sa začína meniť až v priebehu 18. storočia, čo súviselo s procesom oživovania historickej pamäti a postupného rozvoja národnej kultúry.

Príslušníci bernolákovského hnutia ako prví v našich dejinách nastolili otázku spisovného slovenského jazyka, pričom svoje snahy úzko spájali s cyrilo-metodskou myšlienkou. Dubnický farár Ondrej Mészáros v odpovedi profesorovi Michalovi Kratochvílovi okrem iného napísal, že „prvotiny tieto" – mal na mysli prvé filologické diela Antona Bernoláka – „venované budú spravodlivo sv. Cyrilovi a Metodovi". (5. 8. 1786)

Posledné decéniá 18. storočia sú mimoriadne dôležitým obdobím aj z pohľadu slovenských dejín. Okrem iného predstavujú úvodnú fázu nášho národného obrodenia, čiže počiatok premeny slovenskej národnosti v novodobý národ. Súčasne s povznesením národného jazyka venovali osvietenskí vzdelanci osobitnú pozornosť zásadnému prehĺbeniu živého záujmu o dejiny, čím chceli prispieť k prebudeniu národného povedomia širších spoločenských vrstiev. Veľkomoravskú, respektíve cyrilo-metodskú tematiku rozvíjali dvaja historici slovenského pôvodu – Juraj Papánek a Juraj Sklenár. Z ich prác, ako aj z diel ďalších historikov čerpal Juraj Fándly pri koncipovaní Skrátených dejín slovenského národa (Compendiata historia gentis Slavae). Solúnskych bratov spomína Fándly v úvode k svojmu dielu Piľní, domajší a poľní hospodár (1792); dva zväzky kázní Príhodné a svätečné kázňe (1795 a 1796) im dokonca priamo venoval. Do druhého zväzku zaradil historicko-oslavnú kázeň o sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorá v určitom zmysle odzrkadľuje ich obraz a význam vo vedomí bernolákovskej generácie. Fándly zdôrazňuje, že na rozsiahle misijné dielo medzi Slovanmi vierozvestov povolal a poslal sám Boh, pričom vyzdvihuje nielen ich kultúrne a literárne dielo, ale aj horlivú misionársku a pedagogickú činnosť. Fándly tak dospel k presvedčeniu, že vďaka tejto činnosti svitol našim predkom „až dovčilka trvající jasní deň". Z tohto uhla pohľadu sa Fándly pozeral na kresťanstvo na Slovensku ako na cyrilometodské. Dokonca naznačil i ďalšie závažné poslanie byzantskej misie – veľkú snahu vierozvestov o jednotu zmýšľania všetkých, „o jeden ovčinec, o jednotu vo viere, o jednotu v oslave jedného Boha. Solúnski bratia si preto podľa neho právom zasluhujú, aby sa ich sviatok „slávňe sväťil z večitú úctivosťú".

Bernolákovci sa podľa vzoru sv. Cyrila a Metoda usilovali poskytnúť ľudu slovenský preklad Svätého písma. Na zodpovednú úlohu preložiť ho sa podujal ostrihomský kanonik Juraj Palkovič. Vďaka porozumeniu ostrihomského arcibiskupa, neskôr kardinála Alexandra Rudnaya (rodom Slováka a uvedomelého podporovateľa národného hnutia) vyšiel preklad v dvoch dieloch (1829 a 1832). Práve spomínaný arcibiskup

Rudnay už v roku 1822 zaradil sviatok sv. Cyrila a Metoda do kalendára rozsiahlej ostrihomskej arcidiecézy.

JÁN HOLLÝ

Najvýznamnejší bernolákovský básnik Ján Hollý zásadným spôsobom prispel k popularizácii odkazu cyrilo-metodskej myšlienky. Už súčasníci ho považovali za slovenského proroka,

ktorý je celou svojou osobnosťou ukotvený v národnej tradícii a ktorý prináša svojmu národu radostnú zvesť a kreslí mu sľubné perspektívy.

Zvykne sa hovoriť, že živému čitateľskému prijímaniu diela Jána Hollého bráni bariéra bernolákovského jazyka a použitej časomiery. V každom prípade má však tento klasik slovenskej literatúry v jej kontexte zakladateľský význam. Týka sa to aj autorových eposov reflektujúcich veľkomoravskú, respektíve cyrilo-metodskú tematiku. Prvým a najrozsiahlejším (12 spevov) bol Svätopluk (1833). Dej, pre ktorého historicky verné kontúry Hollý usilovne študoval pramene, je zdvojený o mytologickú dimenziu – rovnako ako Svätopluk porazil Nemcov a „zmužilích veľké založil kráľovstvo Slovákov“, aj nad pohanskou mytológiou, stelesnenou Černobogom, víťazí mytológia kresťanská. Týmto záverom eposu o založení štátu si Hollý pripravil pôdu pre nasledujúci epos o založení „ducha“ – Cirillo-Metodiada (1835). V šiestich spevoch vykresľuje christianizačnú misiu Konštantína a Metoda na Veľkej Morave, dovtedy bohato „zaľudnenej“ pohanskými bôžikmi. Z pohľadu autorovho rozsiahleho básnického diela zaujíma tento epos centrálne postavenie. Na jeho margo Hollý v liste Jurajovi Palkovičovi napísal: „S téjto básňe naučá sa Slováci, jak náboženstvo kresťanské u ních povstalo a rozšírené bolo.“ (15. 8. 1834) Kňaz-básnik kladie veľký dôraz na slovanskú liturgiu, ktorú apoštoli Slovanov začali uplatňovať na Veľkej Morave a ktorú pápež Hadrián II. schváli a s požehnaním pošle byzantskú misiu späť na Veľkú Moravu. Pápež zveruje solúnskym bratom vznešené úlohy a bohatú náplň činnosti: ide o oslavu Boha a spásu duší.

Do modernej slovenčiny bola Cyrilometodiáda preložená zásluhou nášho významného básnika a prekladateľa Jána Buzássyho. Vyšla ako súčasť Hollého Piesní , ktoré na vydanie pripravil Viliam Turčány (1985). Podľa literárneho historika a kritika Jozefa Ambruša nedosiahla Cyrilometodiáda básnický vzlet Svätopluka, slabší ohlas mala v čase básnikovho života aj v českom kontexte, kde najviac zaujali Svätopluk, Selanky a Žalospevy. Nedocenil ju ani Jaroslav Vlček, ktorý neskôr dokonca degradoval Hollého na pseudoklacisistu a označil jeho dielo za umelé, chladné, našiel v ňom „mníšsku šeď“, „kláštornú pleseň“, oneskorené napodobňovanie antiky. Na druhej strane Jozef Felix nesúhlasil s takýmto „šedým“ videním Hollého. Podľa neho je básnikovo vnímanie sveta plné farieb, vône... Umelecké kvality Hollého poézie zas vyzdvihli štúdie V. Turčányho, Evy Fordinálovej a iných. A čo na margo Cyrilometodiády uviedol jej prekladateľ J. Buzássy? „Pri preklade sa prekladateľ stáva fanúšikom autora. Cyrilometodiáda je spev vznešený a silný. Hrdinovia tu nie sú bojovníci, ale vzdelanci a svätci. Osvetlenie scén tu neposkytuje oheň boja, ale tichá žiara Pravdy.“ Buzássy sa vyjadril aj ohľadom Hollého zásluh v súvislosti s rozvíjaním veľkomoravskej tematiky, cyrilo-metodskej tradície a národných mýtov. „V mojom videní Hollý zatienil všetko, čo sa o tomto období písalo, niekedy aj falošne. Veľmi som sledoval výsledky archeologického výskumu ako laik, ale aj ako čitateľ historickej vedy, ktorá toto obdobie objektívne skúma... Hollý mal silné národné cítenie, ktoré ho poznačilo romantizmom. Jeho duchovnú hĺbku zase barokom.“

Organickou súčasťou Hollého diela je aj prozaicky koncipovaný Životopis svatích Cirilla a Metóda, slovenských blahozvestov (1835). Autor dobre poznal súveké práce o vierozvestoch a na ich základe pútavou formou zobrazil životný príbeh oboch bratov. Ako však uvádza Anton Bagin, „a predsa jedno osobitne a pri každej príležitosti Ján Hollý podčiarkuje: sv. Cyril a Metod svojím dielom sú úzko spätí s Rímom“.

Z pohľadu cyrilo-metodskej tradície má osobitné miesto spev, najmä chrámový spev. V tejto súvislosti preto nemožno opomenúť ani Hollého zrýmovaný Katolícki spevňík. Do jeho prvého dielu (1842) zaradil pieseň „Cirille, Metóde, vlastní dva bratrové“, do druhého (1846) zas pieseň „Ó apoštolskí mužové“. Ako zaujímavosť pripomenieme, že v roku 1842 vyšiel v Budíne aj Evanjelický Zpevník Jána Kollára, kde je zaradená jedna pieseň „k úcte sv. Cyrila a Metoda“.

ENCYKLIKA GRANDE MUNUS

Činnosť solúnskych bratov a kontext ich doby zaujali nielen básnika Jána Kollára, ale najmä renomovaného vedca Pavla Jozefa Šafárika, ktorý okrem iného položil vedecké základy slavistiky. V roku 1837 vydal štúdiu Svatý Konstantin a Method, učitelé Slovanov. Podľa rukopisu z 15. storočia publikoval Život

svatého Konstantina rečeného Cyril (1851) a podľa rukopisu zo 16. storočia Život svatého Methodija (1851). Do svojej knihy Památky dřevního písemnictví Jihoslovanů (1851) zaradil Šafárik i prvé kritické vydanie Života Konštantína a Života Metoda. Ako dodatok k pamiatkam cyrilo-metodského obdobia vydal spis mnícha Chrabra O písmenech (1852). Šafárik sa tiež zaslúžil o zverejnenie tzv. pražských zlomkov hlaholských. V po nemecky napísanej práci O pôvode a vlasti hlaholského písma (1858) dokázal, že hlaholské písmo je staršie ako cyrilské a tvorcom hlaholiky bol sv. Cyril.

K cyrilo-metodskému odkazu sa hlásili aj Štúrovci, hoci v rámci svojej všestrannej činnosti uprednostňovali spomienku na Veľkú Moravu, Nitru (Zobor), na kráľa Svätopluka. Ľudovít Štúr v liste Františkovi Palackému s nadšením píše o Hollého Cyrilometodiáde, Jozef Miloslav Hurban odvodzuje počiatky slovenskej kultúry a literatúry od pôsobenia sv. Cyrila a Metoda

V polovici 19. storočia rozvíjali cyrilo-metodskú tradíciu viacerí národní buditelia (J. Palárik, J. Plošic, F. V. Sasinek, J. Slotta, Š. Závodník a iní). Zásluhou agilného Andreja Radlinského vychádzal v Banskej Štiavnici od roku 1850 týždenník

Cyrill a Method. Do štvorzväzkového výberu slovenskej homiletickej literatúry Poklady kazateľského rečníctva (1848 – – 1853) zaradil Radlinský aj Chrástekovu kázeň o solúnskych bratoch. Osobitne sa treba zmieniť o Štefanovi Moysesovi, ktorý bol 23. júla 1851 inštalovaný za banskobystrického biskupa. V jeho osobe našli slovenskí národovci veľkú oporu. Biskup Moyses zorganizoval v roku 1863 cirkevné oslavy tisíceho výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie. Pri tejto príležitosti uverejnil pastiersky list, v ktorom komplexne zhodnotil význam vierozvestov pre Slovensko, Uhorsko i slovanské národy. Dňa 4. augusta 1863 sa konalo ustanovujúce valné zhromaždenie Matice slovenskej; jej prvým predsedom sa stal práve Š. Moyses. Spomínané valné zhromaždenie sa uznieslo na tom, že Matica slovenská vznikla „na tisícročnú pamiatku nášho pokresťančenia a založenia písomnosti slovanskej".

Tisícročné výročie úmrtia prvého slovanského arcibiskupa sv. Metoda (1885) si naši vtedajší dejatelia pripomínali v atmosfére encykliky pápeža Leva XIII. Grande munus, ktorá významne prispela k prehĺbeniu sebavedomia Slovákov. V tejto encyklike z roku 1880 spomínaný pápež ocenil význam a zásluhy solúnskych bratov. Okrem iného tiež nariadil, aby sa ich sviatok v celej cirkvi slávil 5. júla, čím zásadným spôsobom posilnil všestranný rozvoj cyrilo-metodskej tradície. V tomto ohľade treba vysoko vyzdvihnúť prínos historika Franka Víťazoslava Sasinka, ktorý písal o kresťanstve u Slovanov pred príchodom byzantskej misie na Veľkú Moravu, zameriaval sa na rozsiahle dielo slovanských apoštolov, ako aj na systematické oživovanie cyrilo-metodskej tradície. Pridali sa aj poeti; napríklad Andrej Sládkovič napísal báseň Lipa cyrilometodejská, Pavol Országh Hviezdoslav publikoval kratšie epické básne Pribina, Rastislav a Ľútosť Svätoplukova. Na počesť spomínaného tisíceho výročia Metodovej smrti napísal Hviezdoslav velebnú báseň Žalm na tisícročnú pamiatku vierozvestov svätého Cyril a a Metoda, uverejnenú v druhom zväzku almanachu Živena.

Pred prvou svetovou vojnou sa cyrilo-metodská idea slobodne rozvíjala v Amerike, kde sa v dôsledku veľkej biedy a národného útlaku vysťahovali tisíce Slovákov. Čoskoro sa stala hybnou silou pri budovaní kostolov zasvätených solúnskym bratom, zakladaní početných krajanských spolkov a organizovaní rôznych podujatí.

Po vzniku prvého spoločného štátu Čechov a Slovákov (1918) sa vytvorili priaznivejšie podmienky na pripomínanie si významu cyrilo-metodskej myšlienky. Pri príležitosti 1100. výročia posvätenia Pribinovho kostola v Nitre (1933) sa konali nielen veľké slávnosti, ale vyšli aj dôležité preklady, odborné publikácie a zborníky. Na predchádzajúce dôstojné umelecké reflexie tejto témy však nadviazal Janko Silan až v roku 1941, čiže už v čase existencie samostatnej Slovenskej republiky. Silanova epická báseň Svätoboj sa považuje za jedno z najlepších slovenských diel s veľkomoravskou a cyrilo-metodskou tematikou.

ČINNOSŤ V ZAHRANIČÍ

V druhej polovici 40. a začiatkom 50. rokov dvadsiateho storočia prišli na základe rozhodnutia svojich predstavených do Ríma noví slovenskí diecézni i rehoľní kňazi a bohoslovci. Postupne sa začala rozvíjať intenzívna publicistická a vydavateľská činnosť, ku ktorej sa od roku 1959 pridružila myšlienka akútnej potreby výchovy kňazského dorastu. Práve táto dôležitá okolnosť nastolila požiadavku konštituovať Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Samotnému zriadeniu ústavu predchádzali zložité organizačné prípravy, zabezpečovanie finančných zdrojov na výstavbu budovy, či početné pracovné stretnutia s vplyvnými krajanskými duchovnými autoritami v Severnej Amerike (A. Grutka, M. Shuba, T. J. Kojiš, J. J. Lach, F. Dubosh, M. K. Mlynarovič, A. Pír a ďalší). Práve slovenskí duchovní činitelia, pôsobiaci v USA a Kanade, rozhodujúcim spôsobom prispeli k uskutočneniu tohto výnimočného projektu.

Dňa 13.mája 1963 podpísal Svätý Otec Ján XXIII. na slávnostnej audiencii v Konzistoriálnej sále apoštolského paláca vo Vatikáne apoštolský list Magnifici eventus, venovaný 1100. výročiu príchodu solúnskych bratov na Veľkú Moravu. Pri tejto príležitosti posvätil základný kameň Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý po svojom dobudovaní (2. 5. 1964) mohol začať plniť šľachetné mnohorozmerné poslanie; jeho prvým rektorom bol Štefan Náhalka.

O edičnej činnosti ústavu podal ucelené svedectvo literárny historik a bibliograf Jozef M. Rydlo. V prehľadnej a obsahovo vyčerpávajúcej publikácii Vydavateľské dielo Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme 1963 – 1988 predostrel kompletný bibliografický súpis edičných aktivít ústavu, vrátane informatívnej úvodnej štúdie a bohatého poznámkového aparátu. Knižné vydania odrážajú šesť tematických okruhov : filozofické diela, teologickú produkciu, Sväté písmo a liturgické texty, modlitebné knihy a katechetickú literatúru, cirkevné dejiny a životopisy svätých a krásnu literatúru – dovedna išlo o 20 samostatných edícií. Z pohľadu našej témy treba spomenúť edície Krásne slovo (pôvodná slovenská próza) a Lýra (pôvodná básnická tvorba slovenských autorov), v rámci ktorých vyšlo aj niekoľko kníh inšpirovaných nadčasovým odkazom cyrilo-metodskej myšlienky.

Významným knižným príspevkom k 1 100. výročiu príchodu vierozvestov na naše územie bola kolektívna antológia Zdravica sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorú na vydanie pripravil Mikuláš Šprinc (1963). Obsahovala básne dvanástich exilových autorov. Zaujímavým spôsobom reflektoval príslušnú tematiku

Karol Strmeň; jeho päť uverejnených básní nemali konvenčný, oslavný charakter, ale skôr kritický a konfrontačný. Nehistorizoval, ale porovnával súveké s aktuálnym. Otvorene poukazuje na nelichotivú tvár súčasných Slovákov, ku ktorým by sa solúnski bratia azda ani nepriznali (báseň Balada)... Strmeňovi je bližší sv. Metod, pretože tohto žalárovaného svätca môže porovnávať s väzneným biskupom Jánom Vojtaššákom (básne Svätí bratia naši, Metod, Môj Cyril). Žalm cyrilo-metodský je nielen modernou hymnickou oslavou vierozvestov, ale aj pokornou prosbou o požehnanie pre Slovensko, trpiace pod komunistickým jarmom. K. Strmeň tak dokázal tisícročnú tradíciu evokovať aj aktualizovať zároveň.

S dávnovekou cyrilo-metodskou tradíciou ako „dedičstvom otcov" bol v 60. rokoch minulého storočia ideovo spätý i „mág slovenského slova" Rudolf Dilong. Túto skutočnosť potvrdzuje básnikovo zastúpenie v už spomínanej antológii Zdravica sv. Cyrilovi a Metodovi a neveršovaná, v próze napísaná dráma Gorazd (1963). Ide o vôbec prvú hru o najznámejšom žiakovi a spolupracovníkovi našich vierozvestov. Po prvý raz ju naštudoval režisér Ferdinand Hoffmann v Slovenskom kultúrnom spolku v Buenos Aires (1963). Na Slovensku sa tak stalo až v roku 1993 (a to dokonca dvojnásobne) – na prvom ročníku Gorazdovho Močenka. Tieto predstavenia preverili účinnosť Dilongovho dramatického obrazu dvoma spôsobmi, osobitým či „vlastným čítaním" predlohy. (V roku 1994 vydalo Združenie divadelných ochotníkov Slovenska v Martine hru Gorazd knižne.)

Na cyrilo-metodské „dedičstvo otcov" nadväzovali svojou rozmanitou tvorbou aj ďalší exiloví básnici, spisovatelia, historici a publicisti, vyzdvihujúci kristianizačné a kultúrne dielo solúnskych bratov (J. Dragoš-Alžbetínčan, M. S. Ďurica, I. Kružliak, M. Lacko, F. Litva C. Ondruš, A. Pauliny, Š. Senčík, Š. Vragaš, M. Šprinc, J. Tomko a ďalší). Osobitne sa treba zmieniť o básnikovi Gorazdovi Zvonickom, ktorý toto dedičstvo vytrvalo dvíhal, upevňoval, bránil, pretože kresťania na Slovensku žijú „na aréne" bojovného ateizmu, ohrozujúceho Cirkev a vieru. Autorove charakteristiky nepriateľskej strany zo zbierky veršov Obolus (1985) sa zahraničnému čitateľovi zdali trefné, úderné, domácemu slovenskému recipientovi zas bombastické...

SLOBODA SA NEVYMODLÍ

Od polovice 70. rokov minulého storočia sa v rámci našej pôvodnej prozaickej produkcie pociťovala absencia syntetického diela s veľkomoravskou tematikou. Túto medzeru, na ktorú často poukazovala súdobá kritika, sa rozhodol vyplniť Milan Ferko. A bol to veru nielen úspešný, ale aj odvážny počin! Monumentálny trojdielny historický román Svätopluk vydal v roku 1975 Slovenský spisovateľ v záslužnej edícii Nová próza. Prvý diel sa nazýva Sloboda sa nevymodlí (Konštantín a Metod), druhý Najkratšia cesta k trónu (Rastislav a Svätopluk) a tretí Meč medzi mužom a ženou (Svätopluk a Slavomír). Z časového hľadiska ide o relatívne krátke obdobie rokov 867 – 871, keď sa postupne upevňoval mladý veľkomoravský štát. Autor nesleduje iba osudy hlavného protagonistu deja, ktorý v románe vystupuje v celej svojej rozpornosti a protirečivosti. Podarilo sa mu tiež celistvo zobraziť dobovú atmosféru, dramatické udalosti vo vnútri Veľkej Moravy, ako aj zložitosť zahraničnopolitických vzťahov a súvislostí, poddanské vzbury, kresťanské a pohanské zrážky, tvrdošijné lipnutie na tradíciách, dvorné i cirkevné intrigy, lásku aj nenávisť v celej svojej konfliktnej šírke a rozmanitosti.

M. Ferko preukázal širokú znalosť pramenného materiálu faktografickej a odbornej povahy, dobrú orientáciu v príslušnej historickej dobe i v jej pomeroch a napokon aj schopnosť kreatívne aplikovať uvedené dispozície na vytvorenie originálneho diela o počiatkoch našich národných dejín. Použité slová platia aj v prípade zobrazenia príchodu a misie solúnskych bratov. K téme pristúpil s maximálnou zodpovednosťou, absolvoval množstvo konzultácií s historikmi, archeológmi, jazykovedcami, literárnymi vedcami i kolegami spisovateľmi. Nemožno obísť ani precízny poznámkový aparát a vysvetlivky, čo umožnilo čitateľovi plnohodnotne vniknúť do súvekého časopriestoru v období formovania Veľkomoravskej ríše. Pokiaľ ide o Ferkovu autorskú metódu, sám sa vyjadril, že vo svojich historických románoch „nastolil u nás dovtedy málo uznávaný kurz historickej vernosti, pravda v duchu známeho, ‚história je pre mňa klinec (ja by som dodal – aj rám), na ktorý zavesím svoj obraz. Inak povedané: nič nie je pravda, čo si nevymyslím, no v duchu logiky dejinných udalostí, spoločenského rozvrstvenia a konania hrdinov."

Čitateľský úspech Svätopluka, umocnený pozitívnym prijatím kritiky, naštartoval činorodého Ferka k ďalšiemu približovaniu veľkomoravského sveta. Výsledkom jeho úsilia boli romány Svätopluk a Metod (1985) a Svätoplukovo dedičstvo (1989), čím vznikla v dejinách slovenskej literatúry ojedinelá románová trilógia. S ňou tematicky súvisí aj kniha literatúry faktu Veľkomoravské záhady (1990) a Staré povesti slovenské (1991). V prípade diela Veľkomoravské záhady sa však stretávame i s negatívnymi reakciami. Napríklad literárny kritik Vladimír Petrík uvádza, že Ferko v spomínanej knihe „posunul svoju metódu do neprípustných polôh". Na podporu svojho tvrdenia uviedol niekoľko, podľa neho nehistorických, prípadov (záhada Metodovho hrobu a iné).

V 80. rokoch sa veľkomoravskej látke intenzívne venovala autorská dvojica Ivan Hudec a Peter Valo. Konkrétnym výsledkom ich tvorivého úsilia boli historické drámy Knieža (1985), Bratia (1987) a Kráľ (1988). Ako už vyplýva z názvu, osudy a činnosť solúnskych bratov reflektuje dráma Bratia.

PO ROKU 1989

Všeobecne možno konštatovať, že po roku 1989, respektíve po vzniku Slovenskej republiky v roku 1993 sa odkaz Veľkej Moravy a byzantskej misie stal súčasťou záujmu najmä vedeckých kruhov. V tejto súvislosti platí tvrdenie, že výskum cyrilometodského kultúrneho dedičstva sa rozvíja primárne v širšom interdisciplinárnom zábere (vydávanie prameňov, monografií, štúdií a článkov). V ostatných dvoch decéniách sa konalo niekoľko vedeckých konferencií, ktoré sa zaoberali cyrilometodskou problematikou. Z týchto konferencií vyšli obsahom rozsiahle zborníky, reflektujúce z rôznych uhlov pohľadu skúmanú tematiku. Na tomto mieste sa zmienime aspoň o zborníkoch z medzinárodných vedeckých podujatí, ktoré v rokoch 2007 – 2008 pripravila agilná Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Osobitne treba vyzdvihnúť najmä zborníky Poznávanie kultúrneho dedičstva sv. Cyrila a Metoda (2007) a Význam kultúrneho dedičstva sv. Cyrila a Metoda pre Európu (2008). V niektorých štúdiách je venovaná náležitá pozornosť i téme, ktorú sme sa pokúsili priblížiť v tomto príspevku.

Básnik Štefan Balák, rodák z oravskej obce Lokca, vydal v roku 2013 zbierku veršov Sedmopočetníci, ktorú venoval 1 150. výročiu príchodu slovanských apoštolov na naše územie. Štyridsať básní približuje ľudí, deje a kľúčové udalosti prelomových čias, keď k nám prišlo písmo, keď sa staroslovienčina stala štvrtým liturgickým jazykom, a keď – povedané štúrovským básnikom Jankom Kráľom – „boli Tatry naša pevnina, dolná zem komora, Dunaj, Tisa hranica a Pán Boh podpora".

Záverom si možno položiť legitímnu otázku, či ešte niekedy v budúcnosti vyjde básnické, prozaické či dramatické dielo, ktoré na adekvátnej umeleckej úrovni zobrazí cyrilo-metodskú látku. Historici zvyknú hovorievať, že poznávanie misijnej a kultúrnej činnosti solúnskych bratov a dnešných spolupatrónov Európy nie je ukončené a neustále sa dopĺňa a aktualizuje. Z tohto uhla pohľadu teda vyslovujeme presvedčenie, že cyrilo-metodiáda ako silná nadčasová téma sa v slovenskej umeleckej spisbe ešte ani zďaleka nevyčerpala.

Peter CABADAJ

S FINANČNOU PODPOROU
MINISTERSTVA KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

Krajské
kultúrne stredisko
v Žiline

CYRILOMETODSKÉ DNI V TERCHOVEJ
PAMÄTNICA
(1990 – 2014)

Zostavil a zredigoval:
Peter Cabadaj

Spolupracovali:
Soňa Řeháková, Rudolf Patrnčiak, Helena Laščiaková, Ivana Poláková, Emil Rišian

Fotografie:
Milan Kosec, Miroslav Jaroš, Vladimír Kuzma st., Filip Lašut, František Mucha, Rudolf Patrnčiak, Cezary Rózalski, Igor Válek, Zbigniew Wojevodski, Marián Žiško, archív MKS Terchová

Grafická úprava, príprava do tlače:
Ján Novosedliak

Tlač:
Vegaprint, Mošovce

Vydalo Krajské kultúrne stredisko v Žiline

Publikácia vyšla pri príležitosti XXV. ročníka Cyrilometodských dní v Terchovej (jún 2014)

ISBN 978–80–85161–83–0

ISBN 978-80-85161-83-0